

NOVI

ODMENA

GLASILO
KULTURNO
PROSVETNEGA
DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM
APRIL 2007
ŠTEVILKA 31
ISSN 1331 - 548x

NOVI ŠTEVILKI NA POT

Ali smo Slovenci na Hrvaškem lahko zadovoljni s svojim položajem na Hrvaškem? Odgovor je brez dvoma pritrdilen. Morda bi kdo rekel, da mu v življenju ni vselej z rožicami postlano, da si želi, da bi mu bilo bolje, da se mu ne bi bilo treba ubadati z vsakdanjimi problemi. Seveda, to je pač usoda slehernika in hrvaški državljani slovenske narodnosti si usodo v dobrem in slabem delimo z vsemi prebivalci Hrvaške. A tu se ne sprašujemo o splošnih gospodarskih, finančnih, političnih in družbenih gibanjih v državi. Sprašujemo se o položaju slovenske manjšine. In tu je odgovor jasn: nad svojim položajem se ne moremo pritoževati. Svobodno izražamo svojo narodnostno pripadnost, ohranjamo svojo identiteto, jezik, kulturo. Svobodno delujemo v družtvih, ki – če nekoliko pretiravamo – rastejo kot gobe po dežju. Od Dubrovnika do Osijeka. Pogoje za delovanje nam zagotavljata obe državi, Hrvaška in Slovenija, ter lokalne oblasti. Po formalni plati nas ščiti ustavni zakon o pravicah narodnostnih manjšin. Kajpak se z grenkobo spominjamo izbrisa Slovencev iz hrvaške ustave, a resnici na ljubo je treba povedati, da s tem naše pravice niso bile okrnjene. In še: prek volitev predstavnikov in članov svetov nacionalnih manjšin lahko sodelujemo v lokalni samoupravi. Na državni ravni nismo povsem zadovoljni s skupnim zastopstvom v Saboru, kjer naše interese v tem mandatu zastopa poslanec bošnjaške narodnosti. In če se ozremo še proti matični domovini: dosedanja vsestranska podpora se je še utrdila s sprejetjem zakona o Slovenci, ki živijo zunaj meja Slovenije. Pa vendar v nas tli tudi nezadovoljstvo. Negotovost. In nenehna stiska zaradi izmenjave vročih besed med državama. Protestne note, nesporazumi, medsebojno obtoževanje... Tesno nam je pri srcu, ko beremo bombastične časopisne naslove ali pa slišimo za anketo na neki interneti strani, kjer so Hrvati Slovence izbrali za skoraj najbolj neprijetne sosede. Naši predstavniki v stikih s hrvaškimi in slovenskimi voditelji poudarjajo, da smo pripravljeni po svojih močeh prispevati k urejanju odprtih vprašanj, a kaj več od tega ne moremo. Visoka politika ni v naših rokah. Jo pa občutimo. In morda bi si za konec tega razmišljanja lahko sposodili besede, ki jih je decembra za nek zagrebški časopis izrekel eden od prebivalcev Rada-tovičev, vasice tik ob hrvaško-slovenski meji. Naslovil jih je na hrvaške oblasti, mi pa jih pošiljamo tudi slovenskim: "Gospodje, mi se ne bomo z nikomer kregali, vi morate rešiti ta problem, ki se lomi na naših hrbtih, hrbtih malih ljudi." (I.T.)

Naslovnica: Josip Rijavec

HRVAŠKI PREDSEDNIK V SLOVENSKEM DOMU

Slovenski dom in Koordinacija hrvaških društev prijateljstva sodelujeta že več kot 13 let. Statistika, ki jo vodi predsednik Koordinacije Andrija Karafilipović, kaže, da je bilo v Slovenskem domu doslej 72 predavanj in srečanj z veleposlaniki na Hrvaškem, med njimi z ameriškim, ruskim, poljskim, španskim, kitajskim, ukrajinskim, indijskim, norveškim, italijanskim, avstrijskim, japonskim. Predavanja veleposlanikov so lepa priložnost za spoznavanje neke države in naroda, enako velja tudi za družabna srečanja po predavanjih, ko se v sproščenem ozračju pogovarjajo obiskovalci iz političnega, kulturnega, gospodarskega in javnega življenja Hrvaške.

Na jubilejni, 750. tribuni je predaval predsednik Republike Hrvaške Stjepan Mesić. V Slovenskem domu smo gosta pričakali z veseljem, a tudi z nekaj skrbmi, ali bo vse potekalo brezhibno, čeprav smo pripravam in "druženju" z varnostnimi službami posvetili kar nekaj časa. Predsednik Stjepana Mesića so v prepolni dvorani Prešeren Slovenskega doma pričakali številni ugledni gosti, med katerimi je bilo kar 12 veleposlanikov.

Po kratkem pozdravu Darka Šonca je besedo prevzel Andrija Karafilipović, ki se je zahvalil vsem, ki so prispevali k veličastnemu številu srečanj predavanj. Najbolj zaslužni so prejeli pisno zahvalo, med njimi tudi Slovenski dom.

Predsednik Mesić je v predavanju spregovoril o vstopanju Hrvaške v Evropsko unijo in Nato ter odnosih s sosednjimi državami. Poudaril je, da je dobrososedske odnose mogoče graditi samo v tolerantnem vzdušju in ob medsebojnem razumevanju. Hrvaška država se mora pri tem bolje organizirati in še bolj izkoristiti vse svoje zmogljivosti.

Po predavanju je Darko Šonc hrvaškemu predsedniku Mesiću v spomin na obisk podaril sliko, in sicer njegovo karikaturu avtorice Darije Lobnikar Lovak, članice slovenskega doma, ki zdaj živi in ustvarja v Ljubljani. Predsednik se je zahvalil in dejal, da si je na karikaturi zelo podoben, le da ima v resnici manj las.

Predsednik Mesić je tudi razrezal svečano torto, nazdravil Koordinaciji hrvaških društev prijateljstva in Slovenskem domu ter jima zaželel še veliko let uspešnega sodelovanja.

D.R.

DESETI ROJSTNI DAN NOVEGA ODMEVA

Kakšen jubilej! 30 števil v 10 letih!" je v uvodni besedi napisala ena od ustanoviteljic revije Novi odmev Ilinka Todorovski. V teh besedah bralec začuti ponos, veselje in energijo, ki je bila vložena v tega desetletnika. Če bi v roke vzeli vseh 30 števil, bi bili gotovo presenečeni nad bogatstvom, ki se skriva na straneh Novega odmeva.

Novi odmev ni le revija za zagrebške Slovence, ni le osrednji časopis za Slovence na Hrvaškem, je simbol in priča tisočletne zgodbe o sožitju Hrvatov in Slovencev. Takšen časopis je glas vseh tistih, ki z ljubeznijo prispevajo za obe državi, ne glede na grobe izjave, ki jih včasih slišimo v medijih.

Novi odmev je v 30 številkah pravi zaklad znanja, društvenih dogodkov, oseb, srečanj, ki so zaznamovali tako hrvaško kot slovensko družbo, kulturo, znanost, šport, gospodarstvo... Je zelo pomemben vir informacij za raziskovanje slovenstva na Hrvaškem.

Jubilejno 30. številko smo pričakali na veliki proslavi 20. decembra lani v Slovenskem domu.

Deseti rojstni dan Novega odmeva ni bil edini razlog za ponos in veselje. Praznoval je tudi Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba. Proslavo dneva Sveta je

V programu je nastopil Mešani pevski zbor Slovenskega doma pod vodstvom Franca Keneja. O razstavi Hrvaška in slovenska kultura v stiku je spregovorila Matea Hotujac. Predsednik Slovenskega doma Darko Šonc se je posebej zahvalil vsem članom uredništva Novega odmeva, ki za glasilo pišejo že od prve številke. To so Silvin Jerman, Mira Bahun, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Cvetka Matko, Franc Strašek in Ilinka Todorovski, ki so v spomin na slovesni dogodek prejeli lepa darila. Slovesnosti so se udeležili tudi številni gosti, med njimi predstavniki Koordinacije Svetov nacionalnih manjšin Mesta Zagreba, Urada Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter slovenskega veleposlaništva v Zagrebu.

popostrila razstava Hrvaška in slovenska kultura v stiku. Glavni vir informacij za razstavo je bil prav Novi odmev, s prispevki s področja likovne, glasbene, gledališke in filmske umetnosti, znanosti, športa, gospodarstva in etnologije. Glavni namen projekta je bil izpostaviti številne stične točke obeh kultur in to bogastvo približati širši publiki. Projekt je izpeljala prav s tem namenom ustanovljena raziskovalna skupina mladih hrvaških in slovenskih strokovnjakov, ki želijo s svojim znanjem in ljubeznijo do obeh kultur prispevati k trajnem raziskovanju slovenstva na Hrvaškem. V raziskovalni skupini sodelujejo: Jelena Ribičić za področje umetnostne zgodovine in etnologije, Daša Čačić za področje zgodovine, Ivana Kisegi za področje lingvistike, Beti Balažič za področje politologije in sociologije ter Matea Hotujac kot koordinatorica projekta. Strokovna svetovalka projekta je bila Vera Kržišnik Bukić.

Naša skupina že pripravlja nov projekt, več o njem pa v naslednjih številkah Novega odmeva.

Matea Hotujac

Slovenski dom, naš drugi dom

KULTURNA USTVARJALNOST NACIONALNIH MANJŠIN NA HRVAŠKEM

VKoncertni dvorani Vatroslav Lisinski v Zagrebu je bila 5. novembra pod pokroviteljstvom vlade tradicionalna predstavitev kulturne ustvarjanosti nacionalnih manjšin v Republiki Hrvaški. Za pripravo srečanja, že devetega zapored, so bili letos zadolženi predsednik Sveta nacionalnih manjšin Republike Hrvaške Aleksandar Tolnauer, programski odbor pa so sestavljali strokovni sodelavci Sado Tuzović, Neda Wiesler; dr. Naila Ceribašić in Joško Čaleta.

Navzoče je pozdravil Aleksandar Tolnauer, slavnostna govornica pa je bila podpredsednica vlade in ministrica za družino, branitelje in medgeneracijsko solidarnost Jadranka Kosor. Poudarila je, da je v interesu hrvaške vlade, da nacionalne manjšine nemoteno razvijajo in negujejo svoje kulturne dejavnosti, običaje, veroizpoved... Svobodno delovanje jim zagotavlja ustavni zakon o pravicah nacionalnih manjšin v Republiki Hrvaški. Po besedah Jadranke Kosor lahko sklepamo, da je vlada že razpravljala o finančnih sredstvih za programe nacionalnih manjšin in da lahko v letu 2007 pričakujemo povišanje skupnega zneska iz proračuna.

Prireditev v režiji Desanke Virant je povezoval Drago Celezić. Vrstile so se pevske in folklorne točke iz zakladnice kulturne dediščine nacionalnih manjšin. Slovence na Hrvaškem je predstavljal mešani pevski zbor Triglav iz Splita. Pod taktirko Tatjane Kurajica in ob spremljavi harmonikarke Danire Ipavec so zapeli tri slovenske pesmi: Luna sije; Na Gorenjskem je fletno in Gorenjska zdravica. Čeravno je bilo na začetku zaznati tremo, je bil nastop kakovosten. Program je trajal več kot tri ure

Na koncu so vsi nastopajoči na prireditvi zapeli evropsko himno.

Franc Strašek

SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK

Tokrat so Slovenski kulturni praznik skupaj proslavili Kulturno društvo Slovenski dom Karlovec, Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb in Osrednja knjižnica za Slovence na Hrvaškem pri Mestni knjižnici Ivan Goran Kovačić Karlovec. Proslave je bila 5. februarja v gledališki dvorani v Zorin domu v Karlovcu. Skupaj z izvajalci se je udeležilo prek 270 ljudi. Hrvaško himno je zapelo Prvo hrvatsko pjevačko društvo Zora iz Karlovca, slovensko himno pa Mešani pevski zbor Slovenskega doma iz Zagreba. Povezovalc programa Ivica Kunej je že uvodoma poudaril, da Slovenci v Karlovcu živijo že od nastanka mesta; tu so bili že v času gradnje karlovške trdnjave leta 1579. Prebral je zapis iz zgodovinskih virov: "Na tvrdjavi radila je sila božja poslanika. Između austrijskih pokrajina najviše radnika je poslala Kranjska (800) navlastito iz Črnomeljškog, metličkog i novomjestnog kotara, Koruška je dopremila 400 težaka; isto toliko i Štajerska iz celjskog okrožja. Sprave i orudje dovezoše iz Ljubljane, za podizanje Karlovca potrošeno je 845.000 forinti, a Štajerska je doprinjela 200.000 forinti,

Koruška 100.000 forinti, a Kranjska 50.000 forin ti." Današnje slovenske dežele so torej prispevale 41 odstotkov sredstev. V nadaljevanju je povezovalc opisal povezovanje karlovških Slovencev, od prvega društva, ki je nastalo leta leta 1930, do današnjega kulturnega društva Slovenski dom Karlovec. Nato so navzoče pozdravila predsednik društva Silvin Jerman, slovenski veleposlanik dr. Milan Orožen, ravnateljica Mestne knjižnice Frida Bišćan (za 8. februar je napovedala odprtje razstava o Prešernu v prostorih knjižnice ki jo je odprla nekdanja ravnateljica Nada Eleta, posebenj zasluzna za današnje delovanje Osrednje knjižnice za Slovence.

V kulturnem programu so se vrsatile imenitne glasbene in recitatorske točke. Pevski zbor Zora je pod dirigentsko palico Irene Božičević zapel Cossettovo pesem Još jemput in narodno Vsi so prihajali. Pevski zbor zagrebškega Slovenskega doma pod vodstvom pevovodje Franca Keneja pa je zapel Avž pod Sonogoro Pavla Kernjaka, Sem rajtan ženiti Luke Kranolca in Pevec Antona Foersterja. Prešernovo pesem Kam je interpretiral Ivica Kunej, ki je nato spregovoril o Franju Serafinu Vilharju Kalskemu, nekdanjemu ravnatelju karlovškega Glasbenega zavoda in učitelju petja na karlovški gimnaziji, ki se je prav v karlovškem obdobju uveljavil kot skladatelj, najprej z uglasbitvijo Prešer-

nove poezije. Skladbo Nezakonska mati sta izvedli dve profesorici na karlovški glasebeni šoli, pevka Radmila Bocek in pianistka Anita Kaić. Nato je Ivica Kunej recitiral Prešernovo Vrbo v izjemnem hrvaškem prevodu Luke Paljetka. Program se je nadaljeval s spominom na obdobje, ko je bila v karlovškem društvu najštevilčnejša sekcija harmonikarski orkester (nekoč je skupaj nastopilo kar 184 članov). Kvartet harmonikarjev mesta Karlovca, ki ga sestavljajo prof. Tomislav Kovačić ter učenci Glasbene šole Dalibor Jakšić, Kristinka Kadak in Filip Demović, je na visoki umetniški ravni odigral Intrado Rudolfa Matza, Menuet W.A. Mozarta (tretji stavek iz Male nočne muzike), Istrski ples Slavka Zlatica, Habanero Georgea Bizeta in Straussovo Trič-trač polko. Za konec slovesnosti pa še začetek Prešernovega Sonetnega venca v interpretaciji Ivice Kuneja in slavnostna pesem Slovencev na Hrvaškem, Avsenikova Slovenija, od kod lepote tvoje v izvedbi obeh zborov, ki je učinkovito zadonela z balkona dvorane. Navdušeni obiskovalci so se po prireditvi zbrali na prigrizku, ki se je razvil v prijeten družabni večer, s skupnim prepevanjem znanih napevov. Še en dokaz, da pesem in kultura povezujeta slovensko manjšino in večinski hrvaški narod, ki lahko skupaj praznujeta kulturni praznik.

Anin

MEŠANI PEVSKI ZBOR SLOVENSKI DOM ZAGREB

1. decembra smo se odpravili v Kulturno društvo Orlica v Pišecah. Na zimski večer na vasi. Zanimalo nas je, kako ljudje v majhnih krajih preživijo kakšen od dolgih zimskih večerov. Nastopilo je več zborov; naš zbor in oktet Orlica sta nastopila pod vodstvom zborovodje Franca Keneja. Nastopili so tudi folklorna skupina Duplo, godba iz Pišec in dramska skupina Smeh ni greh.

Bilo je lepo. Po nastopu smo se v gimnastični dvorani osnovne šole

Pišece najedli domačega golaža in domačih slaščic. Mogoče bi bilo bolje, če bi gimnasticirali in se znebili kakšnega kilograma, tako pa smo kvečjemu kakšnega pridobili.

Pevski zbor sicer redno vadi. Pojemo tudi po vajah, ko slavimo rojstne dneve

ali praznujemo 8. marec. Res pa je, da za veselo druženje konkretnega povoda ponavadi sploh ne potrebujemo.

31. marca gremo v Idrijo, na srečanje Primorska poje. Več o tem v naslednjem Novem odmevu.

Miroslava - Maria Bahun

DUHOVNA SEKCIJA ANTON MARTIN SLOMŠEK

Radi nastopamo na reviji in srečanju cerkvenih pevskih zborov v župni cerkvi Imena Marijinega v Dobovi, saj se dobro počutimo v družbi gostiteljev, tamkajšnje župnije in Kulturnega društva Zvezda. 19. novembra je potekalo že 22. srečanje zapored. Dobrodošli smo nam je izrekel Jože Spes iz Brestanice. Naš pevski zbor je zapel pesmi prof. Vinka Glasnoviča Kyrie in Gloria. Vsi skupaj smo zapeli Pete litanije matere Božje z odpevi blagoslovom – Najsvetejši, Najlepšo pesem zapojmo Devici (V. Vodopivec) in Povsod Boga. Srečanje je namreč posvečeno sv. Ceciliji (22. novembra) in nedelji Kristusa Kralja. 26. novembra smo romali v Leskovec pri Krškem. Mašo v cerkvi žalostne Matere Božje so nam darovali Martina Koman, župnik Ludovik Žagar in Jože Komek. Na kosilu v Krškem se nam je pridružil dekan Anton Trpin. Ogleдали smo si tudi vinsko klet Krško in degustirali vina. V majhni hribovski vasi Seniše smo obiskali cerkev Sv. Lucije. Ves dan nas je grela sonce.

10. decembra smo se spomnili že sedem let pokojne Slavice Horjak, nekdanje voditeljice duhovne sekcije A. M. Slomšek. Mašo je daroval župnik v Artičah Janez Turinek. V letu 2006 smo se pri mirogojskem krematoriju poslovili od našega pevca prof. Jereta Perišiča (umrl 4. aprila) in naše pevke Dragice Rubčič (umrla 24. junija). Zadnja maša v letu 2006 je bila na Štefanovo (26. decembra). Daroval jo je pater Roman Motore.

Zelo smo ponosni, ker slovenske maše v Zagrebu potekajo že petnajst let. Prvi maši v letošnjem letu sta bili

7. in 21. januarja. Obe bogoslužja je vodil dekan Anton Trpin. Pri drugi maši je pel mešani pevski zbor Zvezda iz Dobove. Po maši smo jih pogostili v pivnici Medo in se jim tako vsaj malo oddolžili za gostoljubnost ob tradicionalnih srečanjih cerkvenih zborov v Dobovi.

Februarja mašah ni bilo, vaje pa smo imeli redno, vsak petek. 4. marca nas je prvič obiskal mlad kaplan Matjaž Roter in nam podaril mašo z lepim petjem. 11. marca smo se na povabilo dekana Antona Trpina udeležili revije dekanijskih cerkvenih pevskih zborov v Velikem Trnu, posvečene stoletnici smrti skladatelja in zborovodje patra Angelika Hribarja. Naš zbor je zapel Kraljevo znamenje (A. Vavken, prired. prof. Vinko Glasnovič) in Angelski zbori (F. Cigan). Župnik Metod Oblak je ob koncu zborovodjem podaril plaketo. Po prijetnem druženju ob hrani, pijači in pesmi smo se čez hribe srečno vrnili domov. Z dvema domovinama v srcu. Domovina je tam, kjer si rojen, od koder so tvoji stariši, kjer živiš, ali kjer tako čutiš.

Olga Tkalčec

Slovenski dom, naš drugi dom

V SPOMIN NA MARIJANA HORNA:

KNJIGA JOSIPA STRUGARJA "TI SI MOJA PESEM LJUBEZEN MOJA"

Minilo je že leto dni, odkar nas je zapustil Marijan Horn, a njegova življenjska energija še živi v Slovenskem domu. 22. novembra se je zbrala stara Marijanova družba, Silvin in Ivek pa sta nas z veliko ljubezni popeljala skozi bogato zgodbo Marijanovega življenja. Zvedeli smo, kaj vse je bil Marijan. Bil je brat, soprog, očka, dedek, pradedek, ustvarjalec, poet, izumitelj, igralec, pevec in prevajalec. O vsem tem je pričala zelo lepa razstava, ki jo je pripravila njegova vnukinja Jasna Kotrle.

Na tem izjemnem večeru so se izmenjale vrstile zanimive zgodbe, pesmi, igranje in recitacije, na koncu pa je bila predstavljena knjiga Marijanovega prijatelja Josipa Strugarja. Za prijatelje je treba čas imet, pravi zelo znana pesem. In ko se povežeta občutek za jezik in poezijo ter občutek za lepoto pisane besede, luč sveta zagotovo ugleda nekaj izjemnega. Tako bi lahko zelo poetično, kakor je tudi prav, opisali prijateljstvo Marijana Horna in Josipa Strugarja. Dva velika ljubitelja poezije, dva poeta in dva prijatelja sta bralcem podarila zbirko poezije *Ti si moja pesem ljubezen moja*. V svet njegovih pesmi nas je popeljala z zelo čustvenim recitiranjem Cveta Matko.

V tej poetični igri pisanja in prevajanja verzov sta na papir izpisala izjemna čustva, spomine, ideje, hrepenjenja človeškega srca.... Knjigo je izdal Slovenski dom in je po kakovosti nov biser v našem knjižnem zakladu.

Marijanova ustvarjalnost je neskončna in zato bodo v našem srcu za vedno ostale njegove besede:

Pesem naša, v svet raznesi dobre želje za ljudi, sporočilo jim prenesi: tukaj smo prijatelji.

Slovenski dom - naš drugi dom.

Matea Hotujac.

RAZSTAVA SLIK JAKOVA ŠIMUNOVIČA IN KREATIVNE DELAVNICE ŠOPEK

6. decembra je bila odprta razstava slik Jakova Šimunoviča, ki se s slikanjem ukvarja že 20 let. Do sedaj je imel 15 samostojnih razstav. Za Jakova Šimunoviča lahko rečemo, da je pesnik rož, cvetnih listov, romantičnih pejsažev, ki jih na platno prenaša s trepetom svoje lirske, vukovarske duše. Rezultat njegovega pristopa so bili tudi izdelki na lepo okrašeni mizi; razstavljenih je bilo 64 božičnih aranžmajev in bidermajerskih šopkov.

Prekrasen pogled na ustvarjalnost osmih članic Šopka - Stanke, Višnje, Majde, Marije, Adice, Cvetke, Mire,

Hedvige, ki so v časovni stiski nesebično darovale skupaj sto ur prostega časa, in sicer tako doma kot dvakrat tedensko po tri do štiri ure v Slovenskem domu. Izdelani predmeti so bili izredne kreativne, estetske vrednosti, morda lahko rečemo tudi - umetniške. Ker je bil večer svetega Miklavža, je

Cvetka Matko govorila o starih običajih in navadah v predbožičnem in božičnem času na slovenskih tleh, v naši stari domovini, z željo, da tradicija ne bi zamrla. Slovenski dom je lahko ponosen na kreativno delavnico Šopek!

CM

RAZSTAVA KOLAŽEV MARCELE MUNGER

Razstavo kolažev Marcele Munger smo odprli 18. oktobra v naši dvorani. Cikel Polja združuje kolaže v kombinirani tehniki, ki so nastali v letih 2000–06. Umetnica ustvarja z zmečkanim papirjem in celofanom. Njen kreativni postopek je zožen na raven akcije: mečkanje, česanje, lepljenje, premazovanje, kopiranje s pomočjo naprave za fotokopiranje, pri čemer abstraktni izraz vedno ohranja asocijativen in lirski odnos do stvarnega sveta narave.

Marcela Munger se je rodila v Zagrebu, kjer je leta 1972 diplomirala na Akademiji za likovno umetnost v razredu prof. Nikole Reiserja. Zaposlena je kot profesorica risanja in slikanja na šoli za Uporabno umetnost, oblikovanje in dizajn v Zagrebu. Opravila je veliko strokovnih študijskih potovanj na tujem, kjer je tudi veliko razstavljala. Doslej je imela 22 samostojnih in 130 skupnih razstav. Prejela je tudi številne nagrade. Posebej odmeven je bil njen nastop na Japonskem leta 1988. Je članica Hrvaškega društva likovnih umetnikov. Njena ustvarjalnost sodi v domeno eksperimentalnega v kontekstu sodobne likovne abstrakcije hrvaškega slikarstva.

Umetnostni zgodovinar Zdenko Rus je v delu *Abstraktna umetnost na Hrvaškem* leta 1985 opisal Marcela Munger kot naslednico «prakse abstraktne lirike in enformalizma nenavadne filozofije.»

Razstavo je odprl Darko Šonc, v umetniškem programu pa je nastopil naš stari znanec in član Slovenskega doma Goran Gorše na marimbi.

Polona Jurinić

RAZSTAVA SLIK MARIJE RUS

Roman Weixler s slovenskega veleposlaništva odprl je razstavo slik akademske slikarke Marije Rus 21. februarja. Žal se otvoritve ni mogel udeležiti Bojan Božič iz Galerije Božidar Jakac iz Kostanjevice, a je njegovo predstavitev umetnice, napisano prav za to priložnost, prebral predsednik Slovenskega doma Darko Šonc.

Marija Rus je na razstavi predstavila utrip narave v rodni Beli krajini, katere toponim verjetno izhaja iz značilne barve breznih debel. Belina drevesnega lubja je kot nekakšen lakmus, ki se sredi belokranjskih gozdičev spreminja ob nizko padajočih zimskih sončnih žarkih v snežno hladno sivino, se v zgodnji pomladi nežno zeleno presvetli skozi malo listje, ga poleti zažge sončna vročina in mu pisana jesen mavrično spreminja barve.

Razstavo je spremljal katalog - koledar za leto 2007, Štirje letni časi v Beli krajini. Za glasbeni predah je poskrbel Akademski pihalni kvintet, ki ga sestavljajo Ksenija Matić, flavta, Božidar Križan, oboa, Franjo Stojaković, klarinet, Dijana Sindik, rog in Goran Juras, fagot. Izvedli so Avsenikovo Slovenijo in glasbo iz filma *Moje pesmi, moje sanje* R. Rodgersa. Posebna zahvala velja prof. Preradu Detičku, ki poskrbi, da se tako mladi umetniki predstavljajo v Slovenskem domu.

Marijo Rus in obiskovalce je Slovenski dom presenetil s prekrasno spomladansko torto z izpisanimi tremi številkami: 20, 21 in 22. Marija Rus ne ve, kdaj natanko je rojena: 20. ali 22. februarja, razstava pa je bila 21. februarja. Žal je bila dvorana spet napol prazna.

Polona Jurinić

Marija Rus se je rodila leta 1949 v Semiču. Najprej je obiskovala šolo za oblikovanje, smer moda. Študij je nadaljevala na likovni akademiji v Ljubljani, kjer je leta 1974 diplomirala, leta 1979 pa končala postdiplomski študij slikarstva. Nekaj časa je živela v Parizu, od leta 1990 živi in dela v Bojanji vasi pri Metliki v Beli krajini. Prejela je vrsto nagrad, med njimi študentsko Prešernovo nagrado. Od leta 1979 razstavlja doma in v tujini. Njena dela so v stalnih zbirkah v Moderni galeriji v Ljubljani, Pilonovi galeriji v Ajdovščini, Obalnih galerijah v Piranu, Likovnem salonu v Celju in Neue Galerie v Gradcu.

RAZSTAVA SLIK KARMEN KRIŽANČIČ

Ustvarjalnost je kot reka; reka, ki simbolizira obliko ženske darežljivosti, ki vzburja, draži, vzbuja strasti. Barva kot moja primarna substanca v ustvarjalnem procesu deluje simbolično kot mehanizem, ki poganja mišljenje, domišljijo ...

V slikah nočem biti dokončno jasna, določena – želim dopuščati slutnjo nečesa neznanega ... Ne želim se dokončno razgaliti, zato prepuščam gledalcu, da opravi lastno razgaljenje – lastno interpretacijo. Da spozna svojo resnico ...»

Tako je 29. novembra v Slovenskem domu sebe in svoj umetniški opus predstavila slovenska akademska slikarka Karmen Križančič.

Karmen Križančič je bila rojena leta 1973 v Postojni. Leta 1992 je končala Srednjo šolo za oblikovanje in fotografijo v Ljubljani, smer grafika. Leta 1997 se je vpisala na Akademijo za likovno umetnost v Ljubljani, smer

slikarstvo pri prof. Bojanu Gorencu. Med študijem je v počitniškem času delala v restavratorstvu, kjer je sodelovala pri konzervatorskih posegih na fragmentih stenske poslikave in na lesenih plastikah. Na terenu je delala na stenskih poslikavah ter pri rekonstrukciji stenske poslikave. Leta 2001 je bila kot absolventka na izmenjavi študentov v Indiana University of Pennsylvania, ZDA. Leta 2004 je diplomirala pri prof. Bojanu Gorencu. Ob slikanju še vedno deluje na pod-

ročju restavriranja.

Doslej je imela 13 skupinskih in 2 samostojni razstavi. Udeležila se je tudi dveh mednarodnih slikarskih delavnic.

Razstava slik Karmen Križančič je bila pripravljena v sodelovanju z Lyons clubom iz Zagreba. Odprla jo je Metoda Lhotka. V umetniškem programu je nastopil obetajoč in nadarjen saksofonist Lovro Merčep ob klavirski sprmljavi prof. Antonije Jelinčič. *Polona Jurinič*

SVET JE LEP - POTOPISNO PREDAVANJE

3. oktobra leta 2006 smo zopet prisluhli mlademu in lepemu popotniku Roka Kofola, ki se je spet potepal po svetu, kar mu je že prešlov navado, brez katere ne more živeti. Nazadnje ga je pot odpeljala v Burmo, Kambodžo, Namibijo, Indijo, Južno Ameriko in Tajsko. O dogodivščinah nam je pripovedoval skoraj tri ure (z eno pauzo, med katero so si obiskovalci spili kozarec soka ali vina). Pripovedoval je tako živo, da smo imeli občutek, da potujemo z njim. Na diapozitivih smo videli tudi junake njegovih zgodb; otroke z nasmehom na ustih, s solzami v očeh, ozarjene s srečo, ko so dobili žvečilko

ali bombonček, prehlajene in s svečkami pod nosom, ki so si jih brisali z rokavom. Videli smo tudi starejše ljudi. Ženske, obremenjene z vsakdanjim delom, zgubane, s trpečim izrazom na licih. Moške z obrazi, na katerih se vidijo leta, meseci, tedni in dnevi naporenega dela, dela v predelih, kjer je kisik bogatstvo, kjer so drva za ogrevanje tako redka, da jih nabirajo s spoštovanjem in so srečni, ko jih nosijo doma.

Opisal nam je tudi dan, ko je v Andamanih v Indiji skupaj z dekletom doživel cunami, pred katerim je pobegnil v hribe. Tja so se zatekli tudi drugi turisti in domačini. Ko so se vrnili, je bila najeta lesena hiška čisto poplavljenjena. Razumeli smo, da so potovanja ne samo izjemno lepo doživetje, ampak tudi velik napor, preizkušnja in trpljenje.

Miroslava - Maria Bahun

NEJC GAZVODA - PRIDEN FANT IZ NOVEGA MESTA

Od 20. do 25. novembra je v okviru programa Slovenščina na tujih univerzah oz. Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik, ki deluje na Filozofski fakulteti v Ljubljani, potekal velik kulturno-promocijski projekt Svetovni dnevi slovenske literature. 38 slovenskih literarnih ustvarjalcev z najkakovostnejšim literarnim opusom je gostovalo na 53 univerzah po svetu, kjer so lektorati slovenščine oziroma slovenistični študiji.

Gost zagrebškega lektorata je bil Nejc Gazvoda, najmlajši med avtorji, ki so sodelovali v projektu. Gazvoda je dvaindvajsetletni pisatelj iz Novega mesta, z začasnim prebivališčem v Ljubljani, kjer študira filmsko režijo na AGRFT. Objavil je že dve deli, kratke zgodbe Vevericam nič ne uide, za katero je leta 2005 prejel nagrado zlata ptica, in roman Camera Obscura. Piše kolumne, snema reklame in svoje kratke filme postavlja na spletno stran You Tube, da bi videl reakcijo ljudi.

S Gazvodo smo se v Slovenskem domu družili 24. novembra. Prišli so študentje slovenščine, njihovi profesorji in v Zagrebu živeči Slovenci. Študentje slovenistike so uprizorili tri krajše odlomke iz romana Camera Obscura, brali so svoje hrvaške prevode Gazvodovih kratkih zgodb Čas in Sanjač ter pripravili pogovor z avtorjem in projekcijo njegovega kratkega filma.

Pogovor z mladim pisateljem je potekal zelo sproščeno. Gazvoda je zelo zanimiv, domiseln in duhovit

sogovorec, tako takrat, ko anekdotično pripoveduje o obožavalkah, kot takrat, ko govori o sodobni filmski umetnosti ter literaturi na spletnih straneh.

Nejc Gazvoda ni tip znanega umetnika boema, ki gradi lastni kult osebnosti na način, da je toku njegovih misli težko slediti. Prav nasprotno, on demistificira svet sodobnih umetnikov revežev, pravi, da čeprav honorarji za knjige niso visoki, se lahko živi od sodelovanja na literarnih večerih, gostovanjih, od raznih objav, pisanja kolumn. "Lahko si zelo boemski oz. furaš neko sceno, recimo alternativno, ampak jaz imam nek krog svojih prijateljev, s katerimi se družim, in ne želim vpadati nikamor drugam, kamor bi pač kot neki umetnik mogel. Večer je čas za pisanje in za to, da se gre ven in se napije."

Na vprašanje, ali so ljudje iz njegovega Novega mesta ponosni nanj, nam je povedal, da se je enkrat "pogooglel". In pravi da je našel samo eno spletno stran novomeškega foruma, kjer je pisalo, da je priden fant. Ko sem pred nekaj dnevi preverila njegovo ime na spletu, sem dobila več kot sto strani, slovenskih pa tudi tujih, o Nejcju Gazvodi in njegovih knjigah. Letos marca izide njegov novi roman Sanjajo tisti, ki preveč spijo. Verjamem, da bomo o tem mladem umetniku še veliko slišali.

Jelena Tušek

Slovenski dom, naš drugi dom

KONCERT SKLADB SLOVENSКИH IN HRVAŠKIH AVTORJEV

Izjemen glasbeni dogodek smo spremljali 24. januarja v Slovenskem domu. Prisluhnili smo skladbam slovenskih in hrvaških avtorjev v izvedbi dramske sopranistke Lidije Orešković in mezzosopranistke Kristine Beck-Kukavčič ob spremljavi pianista Joška Krivića. Nastopili so predpremierno, pred nastopom v hrvaškem veleposlaništvu v Ljubljani 1. februarja. Na sporedu so bili samospevi Hatza, Dore Pejačević, Pavića, Volarića, Vilharja, Petana, Lucijana M. Škerjanca, Blagoja Berse, Potočnika, Jakoba Ježa, Uhljika, Langa in Benjamina Ipavca. Pianist Joško Krivić je izvedel Sarkočevićev allegro iz 7. simfonije v C-duru. Zelo uspešen glasbeni večer sta v duetu sklenili obe solistki z Langovo skladbo Belo navek veselo!

Polona Jurinić

SPOMINI IN PRIČEVANJA IZGNANCEV

1941–1945

Leta 2006 je Društvo izgnancev Slovenije izdalo drugi del knjige Spomini in pričevanja. Svoje spomine na trpljenje v izgnanstvu in strahotah 2. svetovne vojne je objavilo 193 izgnancev, med njimi deset članov Krajevne organizacije DIS Zagreb (10 spominov, 5 pesmi in 3 grafike akademskega slikarja Jožeta Rebernaka). Nekaj jih bomo objavili tudi v Novem odmevu, da se bodo tudi člani Slovenskega doma seznanili z življenjem izgnancev. Prvi je na vrsti prispevek Julijane Kepec, ki je komaj letos, z našo pomočjo, uspela pridobiti status žrtve vojnega nasilja in s tem pridobljene pravice. Želimo ji vso srečo, ki je v življenju ni imela. S.A.K.

IZGON V "BOGATO SLAVONIJO"

Ko so nas izgnali iz rojstnega Turja v občini Hrastnik, sem bila stara šest let. Tistega jesenskega dne leta

1941 so v hišo vdrli nemški vojaki. Doma smo bili starši in nas osem otrok, najmlajša sestra je imela šest mesecev. Na hitro so nas spodili iz hiše, niso nam pustili vzeti niti obleke in obutve. Mama je prosila in moledovala, naj ji pustijo vzeti vsaj hrano za otroke, a ji niso dovolili. Odpeljali so nas na železniško postajo Rimske Toplice in nas natrpali v živinske vagon, od koder je odmeval jok otrok in mater. Vsak vagon je imel svoje stražnike. Vozili smo se dolgo, preko Zagreba in Slavonske Požege v taborišče, kjer je že bilo vse polno Slovencev. Spali smo na tleh, a vonj v barakah je bil obupen, saj ni bilo pravih oken, le nekakšne rešetke. Tam se nam je zgodila velika družinska nesreča. V jami, polni vode, se je utopil moj sedemletni bratec. Žalosten pogreb je opravil župnik, tudi slovenski izgnanec.

Po šestih mesecih so nas v manjših skupinah odpravili v bližnje vasi Bolč, Severin in druge, kjer smo vaščanom pomagali na poljih, travnikih in hlevih skozi vse leto. Zatem smo morali v Bjelovar in pozneje še v Virovitico. Prvi dan v Virovitici mi je ostal v posebnem spominu po dveh stvareh: po noči, ki smo jo preživali pod vedrim

nebo, in po rdečih copatah, ki sem jih zagledala v neki izložbi. Tako čudovite so bile, a tako nedostopne. Iz Virovitice smo morali v vas Gračište, kmalu za tem pa v Jasik, kjer smo v skromni hišici ostali do konca vojne. Zadnja tri leta je bila družina skupaj, čeravno smo služili kot hlapi v več krajih za košček kruha, da smo preživali.

Po koncu vojne smo se vrnil v Slovenijo, v svojo staro hišo, ki je bila popolnoma izropana. Tudi hlev je bil prazen, brez krave in ovac, ki smo jih pustili. Od države smo dobili kravo s teletom. Bili smo velika družina in življenje je bilo težko. Starši so nam želeli dati več, privlačila jih je bogata slavonska zemlja, kjer smo preživeli vojna leta. Odločili smo se za vrnitev, prodali hišo v Turju in v Jasiku v Slavoniji kupili hišico in košček zemlje. Ker smo živeli vse težje, so se bratje in sestre po dveh letih vrnili v Slovenijo in si tam ustvarili svoje družine. Samo jaz sem ostala s starši v Slavoniji, se poročila s Slovencem in dobila dva otroka, ki živita v Virovitici in sta nama v veliko pomoč. Še danes je grenak okus na spomin, da sem morala dvakrat zapuščati svoj dom in domovino.

Julijana Kepec

KRASITEV BOŽIČNE JELKE

Krasitev jelke v Slovenskem domu, ki je naš drugi dom, je že v navadi, tako kot doma. Edina razlika je, da se družine ob jelki zberejo na božični večer, ko babice otrokom in vnukom pripovedujejo o tem, kako je bilo nekoč, kakšni so bili božični običaji, kaj se je jedlo, kaj kuhalo in kako praznovalo. V Slovenskem domu se krašenja jelke lotimo prej, ponavadi okoli miklavža, po vaji pevskega zbora. Najprej fantje postavijo drevesce, nato pa dekleta začnemo z delom.

Okraskov je res veliko - od balončkov, zvončkov in zvezdic do bleščečih trakov in svetlečih lučk. Pogovarjamo se o božičnih običajih na Štajerskem, v Prekmurju, na Gorenjskem in Primorskem, čas pa hitro mine in jelka je že okrašena. Potihem zapojemo Tiho noč, nato pa še druge svečane pesmi. Na klavirju nas nežno spremlja Adica in že nastane pravi koncert. Zares lep in nepozaben večer. Podobno je za svete tri kralje, ko pospravljamo drevesce, le da se takrat pogovarjamo o tem, kako smo preživeli praznike in tudi pesmi zvenijo nekoliko bolj veselo. Obenem se že veselimo krašenja jelke konec leta, pri tem pa upamo, da se bo tradicija ohranila, tudi z nekaj novimi pevci in pevkami.

Ivanka Nikčević

PREDSTAVITEV OBČINE KRŠKO

Sava! Najdaljša slovenska reka, ki kot vse reke na svetu ločuje in povezuje. Usodno je vplivala na nastanek dveh mest - Krškega in Zagreba.

Ne ravno po reki Savi, ampak kar po avtocesti, so k nam prišli dragi prijatelji iz občine Krško. V organizaciji agencije TA Boom iz Krškega so 28. novembra v Slovenskem domu predstavili 1111 let dolgo zgodovino in tradicijo te prekrasne slovenske pokrajine. Krško je v Evropi verjetno najbolj znano zaradi jedrske elektrarne, vendar ta občina ponuja pestro ponudbo različnih storitev. Od turističnih in podjetniških do vinskih in kulinarčnih. O vsem tem smo se lahko prepričali iz prve roke, saj so nas obis-

kali predstavniki različnih institucij in podjetij.

Skozi multimedijско predavanje smo se seznanili z zgodovino občine, v kateri so v preteklosti živeli Kelti in

Slovenski dom, naš drugi dom

Rimljani. Tu je deloval Valvasor in njemu v spomin danes deluje Valvasorjeva knjižnica, v kateri hranijo nekatere od najstarejših knjig na Slovenskem, npr. Sacrum promptarium Janeza Svetokriškega. Po vinskih cestah Bizeljsko-sremiških vinorodnih krajev nas je popeljala izjemna degustacija najboljših vinskih sort tega kraja, poskusili pa smo tudi tradicionalne jedi.

O etnološki dediščini so spregovorile predstavnice Centra za razvoj podeželja Posavje, ki so nas prijazno povabile na obisk tega dela Slovenije.

Zelo prijetno predstavitelj je zaokrožil Franc Bogovič, župan občine Krško, ki je izrazil veliko željo, da se naši kraji še bolj povežejo in da s skupnimi močmi in sodelovanjem gradimo našo regijo.

Matea Hotujac

PREDSTAVITEV ZAMENHOFOVE ULICE

Če bi šli od Britanskega trga proti Cmroku, bi šli na ovinku po Zamenhofovi ulici. In kako se je Zamenhofova ulica znašla v Slovenskem domu? Preprosto. Zamenhofova ulica ni prava ulica, temveč knjiga, ki smo je 27. novembra predstavili v Slovenskem domu. Predstavitelj nas je popeljala na drug konec Evrope, na Poljsko. Poljski novinar Roman Dobrzynski se je s potomcem družine Zamenhof pogovarjal o varšavskem getu, problemu komunikacije v zedinjeni Evropi, ohranjanju mostov med obalami in ljudmi... Izbrane strani knjige nam je z zelo angažirano interpretacijo predstavila igralka Vida Jerman. Zanimivost Zamenhofove ulice je, da je napisana v esperantu, umetnem univerzalnem jeziku, ki gradi

mostove med kulturami in državami Evrope. Zagotovo ste se vprašali, kako se lotiti knjige, če pa ne obvladate esperanta. Za to je poskrbel slovenski intelektualec Vinko Olšak,

ki je knjigo prevedel v slovenščino in nam omogočil, da se po zanimivih kotičkih Zamenhofove ulice sprehodimo tudi mi.

(MH)

SLOVO OD STAREGA LETA

Od leta 2006 smo se poslovili 29. decembra, in sicer tako, kakor je pri nas že običaj. Poklicali smo Branka Sotoška in njegovo hčer, ki sta nam večer polepšala s petjem in igranjem. Glasbeni gost je poskrbel tudi za primerno osvetlitev, za pravi light show, ki je Slovenski dom spremenil v disko klub. Zbralo se nas je kar precej, okoli sto. Plesali smo in prepevali, nazdravljali in se krepčali s pršutom in francosko sola-

to. Pršut je rezal Silvester Vidič in to tako lepo, da smo ga opazovali kot umetnika, ki izvaja mojstrovino. Tanko rezino pršuta previdno prime pri vrhu in jo zaljubljeno pogleda, kakor da razmišlja, ali naj jo odloži na krožnik, da jo kdo poje, ali naj jo postavi v okvir, kjer bi jo lahko zaljubljeno opazoval še naprej. Vrteli smo se okoli mize, vrteli na glasbo pod odrom. In že smo rekli zbogom letu 2006; zdaj je nov dan, prihaja novo leto in prihajajo

novi dogodki, novi ljudje, nove ljubezni, nove skrbi...

Miroslava - Maria Bahun

V PETEK SE DOBIMO

Novembra je termin prvega petka zavzelo Devet postaj modrosti. Morda namenoma, da bi petkova druženja poslej pripravljali z več modrosti. Prvi petek - prvega decembra. Nič posebej novega. Silvinov petkov koledar z dogodki izpred 5 leti. Padlo je par šal, ki jih je pripovedovala Jozefa, a so bile vse po vrsti zmerne, saj je 1. december tudi dan boja proti aidsu. Nekega drugega 1. decembra, in sicer leta 1918, pa so ustanovili novo državo Slovencev, Hrvatov in Srbov. Kot je ugotovil Silvin, je kratica SHS aktualna tudi v povezavi z bojem proti aidsu, saj bi jo lahko prebrali tudi takole: Samo Hrabri Seksajo. V nadaljevanju druženje kot ponavadi, s prigrizkom in glasbo.

Leta 2007 je ob prvih petkih zapihal nekakšen nov veter. Morda se uresničuje novembrsko sporočilo Devetih postaj modrosti. Pravila januarskega prvega petka je določil petkov parlament. Petkovo parlamentarno sejo je vodil mariborski prlek Toti Bubec alias Slavko. Predstavil je delegate iz Prlekije (Tone), Posavja (Jozefa) in karlovškega doma (njihov predsednik in naš komik Silvin) ter frajtonerskega glasbenika, harmonikarja Franca. Vsak delegat

je moral predstaviti svoj kraj ali povedati nekaj smešnega ali pa oboje. Silvinu ja bilo dovoljeno, da v svojem petkovem koledarju pove, kaj se je dogajalo pred petimi leti, saj je januarski slavljenec. Slavljenec so po srečanju dobili šaljive nagrade. Druženje je veselo potekalo ob Francevi glasbi v živo. Bil je obilen pregrizek, ki so ga pripravili slavljenec in njihovi prijatelji. Plesalo se je, pelo, klepetalo. Hrane in pijače je bilo v obilju - nekaj je celo ostalo, čeprav je bil obisk večji od povprečnega.

Februarski prvi petek; obisk večji kot januarja. Prvi je na oder prikorakal Slivin s številnimi urami na obeh rokah, z eno, ki mu je visela okrog vratu, druge pa je izvelkel še iz žepov. S strahom je priznal, da jih ni zapisal v premoženjsko kartico, da takšne kartice tako in tako nima ter da se boji, da ne pride sam s sabo v nasprotje interesov. Podrobno je opisal štoparico, ki mu je kot dediščina ostala iz njegovega obdobja atletskega sodnika. Njena posebnost je, da pokaže, kako hitro tečeš na določeni razdalji, po hitrosti teka pa lahko ugotoviš, kako dolgo stezo si pretekel. Še premierji nimajo take ure, je zatrdil. Pri tem je resno zrecital, kaj se je dogajalo pred petimi leti - kar obiskovalci menda radi poslušajo, saj so bili takrat pet let mlajši in človek se rad spomni "mladosti". Sledil je petkov parlament. Pred začetkom parlamentarnega dela je Slavko povedal, da je v času pogostih velikih kraj in tatvin to dopoldne tudi Slovenski dom doživel rop. - In kaj so nam zopet odnesli? Obiskovalce je Slavko pomiril, ko je povedal, da nič, saj je govoril o Francu Ropu, ki je ta mesec slavljenec in je dopolne prišel v Slovenski dom po opravih. Nato je Toti Bubec (Slavko) predstavil delegata iz Prlekije (Tončka). Predstavitev na vesel in duhovit način. Slavljenec so po srečanju prejeli darila z veselimi komentarjem. Počila je penina, zazveneli rojstnodnevna pesem in Francova harmonika, začeli so se ples, klepet in druženje ob prigrizku. In kaj bi si želeli bolj kot veselo druženje članov Slovenskega doma!

Slaje Krasi

USTANOVITEV SVETA ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU

Predsednik slovenske vlade Janez Janša je 16. januarja sklical prvo sejo novega posvetovalnega vladnega telesa, predvidenega z zakonom o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja. Svet za Slovence v zamejstvu sestavljajo predstavniki državnih organov, institucij, političnih organizacij in organizacij civilne družbe iz Slovenije in zamejstva. Člane sveta je imenoval premier, in sicer iz članov reprezentativnih organizacij avtohtone slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah. Iz Hrvaške sta člana sveta postala predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc in predsednik Slovenskega doma Bazovica z Reke Vitomir Vitas.

Ustanovnega sestanka se jeudeležilo vseh 14 članov. Po uvodni besedi premierja Janše so člani sveta predstavili probleme slovenske skupnosti v državah, iz katerih prihajajo. To so že znane težave z uveljavljanjem zaščitnega zakona v Italiji, neuresničevanjem državne pogodbe v Avstriji in premajhna pomoč Madžarske porabskim Slovincem - glede na dvostranski sporazum. Darko Šonc je med drugim vprašal, kakšno je stališče slovenske vlade do Hrvatov v Sloveniji, saj ga o tem pogosto sprašujejo na Hrvaškem. Premier Janša je poudaril, da imajo vse narodne skupnosti v Sloveniji pravico do organiziranja, ustanovitve društev in ohranjanja nacionalne identitete skozi delovanje društev. Darko Šonc je premierja in navzoče seznanil s hrvaškimi zakoni, ki urejajo manjšinsko vprašanje, med katerimi je tudi ustavni zakon o pravicah manjšin.

Premier Janša je predlagal, da se zaradi boljše organiziranosti in operativnosti znotraj sveta ustanovijo komisije. Predlog je bil sprejet in ustanovljene so bile tri komisije - za kulturo in jezik, gospodarstvo in šolstvo. Člani se bodo sami odločili, v kateri komisiji želijo sodelovati.

D.R.

HRVAŠKI PREDSEDNIK SPREJEL ČLANE SVETA

Članom Sveta za nacionalne manjšine pri hrvaški vladi je konec marca potekel štiriletni mandat. Ob tej priložnosti so se o delu v minulih letih, o uspehih in problemih, o tem, kaj vse bi še morali narediti za pripadnike narodnih skupnosti na Hrvaškem, s hrvaškim predsednikom Stjepanom Mesićem pogovarjali predsednik Sveta Aleksander Tolnauer, podpredsednik in član Sveta, Zoran Stanković in Darko Šonc.

Predsednik nas je sprejel v delovnem salonu na Pantovčaku, srečanje pa je bilo - kakor vedno - sproščeno. Predsedniku smo prinesli tri darila: hrvaški prevod monografije o Sloveniji avtorja Staneta Staniča, knjigo "Partizansko ljetovanje" avtorja Čedomirja Višnjic in tri različne džeme, ki so srbska specialiteta. Predsednika smo seznanili s pomanjkljivostmi ustavnega zakona o pravicah nacionalnih manjšin, zlasti v delu, ki ureja imenovanje članov Sveta s strani vlade in njihov mandat. Strinjali smo se, da je treba še marsikaj postoriti, da bi se uradniki na lokalni in regionalni ravni poučili o pravicah nacionalnih manjšin in o obveznostih lokalne samouprave do Svetov nacionalnih manjšin (poslovni prostori in finančna sredstva za redno dejavnost). Svet je v zadnjem mandatnem obdobju opravljal pomembno nalogo razporejanja denarja društvom nacionalnih manjšin; tu gre za 78 prejemnikov iz 20 manjšin, kolikor jih je organiziranih na Hrvaškem.

Predsednik Stjepan Mesić je načel zelo zanimivo temo o sorazmerni zastopanosti pripadnikov nacionalnih manjšin v lokalni samoupravi, sodstvu, policiji, kar določa ustavni zakon. Predlagal je, da Svet sproži postopek za pridobitev podatkov o dejanskem stanju, saj bo šele tako mogoče doseči nadaljnje uresničevanje te pravice pripadnikov nacionalnih manjšin. Pogovarjali smo se tudi o spominskem centru v Jasenovcu in o pomanjkljivih podatkih glede nacionalnosti žrtev na seznamu pobitih. Na koncu pogovora smo si izmenjali nekaj vicev na nacionalni osnovi in dobro razpoloženi zapustili predsedniške dvore.

D.R.

NA REKI ODMEVNI PREDSTAVITVI BROŠUR O PREGARCU IN DRUŠTVU

Predsednik SKD Snežnik iz Lovrana Vasja Simonič je v imenu društva in Sveta slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije 7. februarja predstavil prvi zvezek iz zbirke Slovenski prispevek županijski dediščini, posvečen Radetu Pregarcu, režiserju, igralcu, dramatikumu in prevajalcu. Zbirka bo na kratko predstavila nekatere zaslužne Slovence, zamisel zanjo pa sta dala Duška Gržeta in Nenad Labus z reškega Zavoda za spomeniško varstvo, potem ko sta ugotovila, da se grobnice in grobovi nekaterih znanih Slovencev na reških pokopališčih Kozala in Trsat razpadajo. Brošure naj bi prepričale morebitne investitorje, da zagotovijo sredstva za sanacijo, kot tudi ustanove, da bi prevzele trajno skrb nad tem delom dediščine. Avtor celotnega projekta je Slovenska informativna točka Si-T. Prvi zvezek je napisal Nenad Labus, oblikoval pa akademski slikar Rok Zelenko. Vsebinsko prinaša strnjene podatke in zanimivo slikovno gradivo o Pregarcu, ki je močno zaznamoval razvoj gledališke umetnosti v obdobju med prvo in drugo svetovno vojno. Brošura bo septembra izšla tudi kot priloga slovenske gledališke revije Maska.

14. februarja pa je bila objavljena dolgo pričakovana brošura Slovenci na Reki, združeni v KPD Bazovica. Njen avtor je dolgoletni član društva Slavko Arbiter, pevec, pesnik in prozaist ter ljubiteljski raziskovalec zgodovine. V brošuri predstavlja razvejano dejavnost društva, se ozira v prva desetletja delovanja in dodaja vrsto zanimivih podatkov iz preteklosti. O delu je spregovoril znani reški raziskovalec krajevne zgodovine, umetnostni zgodovinar Igor Žic. Spomnil je na osebnosti, ki so v preteklosti na različne načine povezovale oba naroda: baročni slikar Valentin Metzinger in kipar Jacopo Contieri, Luka Mislej s kiparsko delavnico, polihistor Janez Vajkard Valvazor, pisatelj Janez Trdina, Andrej Kamlenc, ki je leta 1767 odprl prvo knjigarno na Reki, vplivna reška družina Corossacz, pisec Zgodovine Reke Ivan Kobler, Josip Gorup, književnik Francesco Drenig, ki je ustvarjal med obema vojnama, iz novejšega obdobja pa arhitekt Zdenko Sila in vsestranski ustvarjalec in restavrator Viktor Snaj.

Večer je bil posebno doživetje tudi za avtorja Slavka Arbitra. Vidno ganjen se je od srca zahvalil nabito polni dvorani, ki ga je pozdravila z navdušenim in dolgotrajnim ploskanjem, ter med drugim poudaril, da gre zahvala vsem, ki so mu pomagali. Pristrčen dogodek je na najlepši način sklenil nastop mešanega pevskega zbora društva pod vodstvom Franja Bravdice s pesmijo Bazovica, "himno" društva, ki jo je na besedilo Slavka Arbitra uglasbil skladatelj Josip Kaplan.

Marjana Mirković

*Igor Žic,
Marjana Košuta
in Slavko Arbiter.*

TRIGLAV SPLIT: RAZGIBAN KONEC LETA

2006

OBČNI ZBOR

- 25. novembra je potekal redni občni zbor našega društva, ki se ga je udeležilo 67 članov. Kljub majhnemu številu navzočih, smo bili vendarle prijetno presenečeni, ker so prišli tudi člani, ki jih redko vidimo v prostorih društva. Občni zbor je potrdil poročilo o delu, finančno poročilo (5 odstotkov potrebnih sredstev zagotavljajo članarine, ostalo pa slovenska in hrvaška vlada v enakem delu) in poročilo nadzornega odbora. V razpravi o načrtovanem delu so člani prispevali zanimive predloge: obdelava in objava dokumentacije o mešanem pevskem zboru, oblikovanje spletne strani društva, uvedba nove rubrike v glasilu Planika, oblikovanje skupine za obiskovanje starejših članov (prijavili so se že prostovoljci Sonja Mardešić, Jadranka Jančar-Ercegović in Jože Žnidarič), pridobivanje podmladka, skrb za večjo medijsko odmevnost, prizadevanje za pridobitev primernega društvenega prostora).

V izvršni odbor so bili izvoljeni Nadežda Eterović, Vera Hrga, Lidija Lasić, Franc Maček, Mikelo Martinić, Ana Matusinović, Liljana Mužinić, Irena Novak, podpredsednica in Cvetko Šušmelj, predsednik. Izvolili smo tudi člane komisije za medsebojne odnose: Jadranka Jančar-Ercegović, Ludvik Podržaj, Breda Vojnović.

DAN ČLOVEKOVIH PRAVIC

- Koordinaciji Svetov narodnih manjšin mesta Splita in Splitsko-dalmatinske županije sta 9. decembra pripravili srečanje ob dnevu človekovih pravic, ki se ga je udeležilo 386 ljudi. Trio Gušti je v repertoar uvrstil glasbo vseh manjšin: Albancev,

Bošnjakov, Črnogorcev, Madžarov, Makedoncev, Rusov, Slovencev in Srbov. Zabava s plesom je trajala do zgodnjih jutranjih ur. Prireditev je uspela, kljub godrnjanju nekaterih posameznikov. Tolažimo se s pregovorom: "Če je nekaj zastoj, tega ni nikoli dovolj".

KOORDINACIJA SVETOV SLOVENSKE MANJŠINE

- Na seji, ki je bila 12. decembra v Slovenskem domu v Zagrebu, smo Split zastopali Vera Hrga, Ivan Kosmos in Boštjan Kordiš. Med drugim smo znova opozorili, da bi moral slovenski jezik dobiti ustrezno veljavo tudi v hrvaških medijih.

KOALICIJA ZA PROMOCIJO IN ZAŠČITO LJUDSKIH PRAVIC

- 18. decembra smo se v Zagrebu udeležili konference omenjene koalicije iz Osijek. Osrednja tema: izvajanje Ustavnega zakona o pravicah narodnih manjšin v letu 2006.

DAN SAMOSTOJNOSTI IN ENOTNOSTI

- 12. decembra smo se udeležili sprejema, ki ga je v zagrebškem Slovenskem domu pripravil slovenski veleposlanik v Zagrebu dr. Milan Orožen Adamič. Pozdravne besede, čestitke in voščilo za prihajajoče novo leto, zdravica in prigrizek, veliko znanih obrazov in dobrodošla izmenjava izkušenj, dobrih želja. Boštjan Kordiš

Nadežda Eterović

Naš mešani pevski zbor je s prijatelji iz Žrnovnice, z njihovim cerkvenim pevskim zborom in s skupino pevcev, ki bi jo lahko imenovali klapa, 19. decembra ostarelim osebam v domu na Zenti pripravil lep glasbeni večer. V očeh 80 oskrbovancev je bilo videti pričakovanje in veselje, ker so dočakali še en božič in ker vstopajo v še eno novo leto. Že zato so si zaslužili lep in vesel večer. Največ navdušenja sta poželi duhovna pesem Ave Maria in priljubljena dalmatinska pesem Moj lipi anđele. Bilo je ganljivo, ko so se ostareli poslušalci z negotovimi in drhtečimi glasovi pridružili petju starih božičnih pesmi. Ko so zazvenele vesele dalmatinske in koledniške pesmi, pa niso mogle mirovati niti noge; najprej sramežljivo, nato pa kar živahno, smo skupaj plesali in peli. Po nastopu so nas pogostili s pecivom in sokom. Skromno, a od srca.

Verjetno se bo tega nastopa nekoč spomnil tudi kdo od nas in si zaželel, da bi tako veselo praznoval božične in novoletne dni. Ivan Kosmos

Naš pjevački zbor dobil je novi instrument: velik, sjajan, impresivan. Nakon što se našlo i mjesto za njega u našoj tijesnoj prostoriji za probe, pala je odluka. Naš "novi-stari" instrument odlazi na dar dječici u dječji dom Maestral. Tamo će zasigurno biti korisniji i glasniji.

Vrijedne Ana i Lile su u društvu napunile košarice slatkišima. Ante i Rade umotali su "sintisajzer" u sjajni papir, a mi ostali pomagali smo. Slijedeći dan Olga, Salko, Nataša i ja s darovima u rukama hrabro uđemo u zgradu doma. U atriju prvi moment nigdje nikoga, a onda odjednom male glavice od svukuda. - A tko ste vi? - A što ste nam donijeli? - A teta zašto plačeš? - Teta ne plače, već joj je nešto upalo u oko! Nastojali smo ostati čvrsti. Odveli su nas do ureda ravnateljice i tamo smo im uručili naš dar. Mali patuljci živahnih okica, radoznali, prepuni pitanja, okružili su nas da saznaju što se krije u tim sjajnim paketima. Na žalost, bilo je vrijeme ručka, a mališani su već bili umorni od brojnih posjeta i svih uzbuđenja toga dana, pa smo se oprostili i na odlasku čvrsto obećali da ćemo se uskoro ponovo vidjeti.

Slovenci na hrvaškem

UTRINKI IZ SKD ISTRA IZ PULJA

Predavanje o zdravju; ali tudi to sodi v kulturne dejavnosti? Ne, ampak če ne poskrbimo za svoje zdravje, se tudi s kulturo ne bomo mogli ukvarjati. Zato smo medse povabili avtorico knjige Diabetes je ozdravljiv, Irmo Pogorevc iz Ljubljane. Slišali smo veliko nasvetov, kako z naravnimi snovmi, predvsem s pravilno prehrano, odpraviti zdravstvene probleme.

Ko se dobro počutimo, se lahko tudi veselimo. In to pri nas znamo. Decembru smo že drugič pripravili Slovenski večer. Zbralo se nas je prek 130. Najprej smo na redni skupščini sprejeli nov statut in se pogovorili o načrtih za novo leto. Člani skupščine so delo predsedstva ocenili z oceno "odlično". Sledil je kulturni program, v katerem je pevski zbor zapel več pesmi, publika pa je najtopleje sprejela prelepo božično pesem Tiha noč. Na vrsto so prišli tudi recitatorji. Neučakani so že med programom

pohiteli do švedske mize, saj so se bali, da bodo zamudili prvi ples, s katerim se je začelo večerno veselo rajanje. Tudi na pustovanju smo se imeli lepo. V mesečnem biltenu smo napovedali, da bo komisija izbrala najboljše krofe, ki jih bodo prinesle pridne članice. In rezultat? Po večkratnih poskusih in resnem majanju z glavo so člani komisije ugotovili: vsi krofi si zaslužijo prvo nagrado! In da tudi naša visoka leta niso ovira za pustne šeme, lahko vidite na fotografiji. Kot najboljšo masko smo nagradili kavalirja z bradico. Za njo se je skrivala naša zelo aktivna članica Zofija Dragičević.

In kje je tu kultura? Je, tu je ves čas. V društvu potekata dva tečaja slovenskega jezika za odrasle. In tudi malčke smo končno uspeli privabiti. Naša tajnica Jasmina, ki je po poklicu učiteljica razrednega pouka in oseba vesele narave, bo najmlajše na prav gotovo poučevala na zabaven način. Poskrbeli smo za filme na DVD-jih in malčkom prikazali prvega iz serije o Kekcu, odraslim pa film iz slovenske klasike Ne čakaj na maj. Vsak mesec si bomo ogledali po en film za odras-

le in tudi otroci bodo imeli svojo filmsko predstavo.

Seveda smo praznovali Prešernov dan in to na malo drugačen način. V kratkem kulturnem programu je sodeloval pevski zbor, ki ima zdaj tudi ime, in sicer Encijan, Jasmina Ilić Draković je predstavila nekaj manj znanih zanimivosti iz Prešernovega življenja, ki jih je izbrskala na internetu. Drugi del praznovanja kulturnega praznika smo posvetili seznanjanju z lepotami Slovenije. V našem prostoru smo postavili razstavo, ki nam jo je posodilo društvo iz Lovrana, in sicer z naslovom Gremo na Triglav (in bomo šli, vsaj tako smo nekateri trdno sklenili). Gre za amaterske posnetke članov slovenskega društva iz Lovrana. O prelepih kottičkih slovenske dežele je ob svojih diapozitivih spregovoril naš someščan in svetovni popotnik Igor Drandić.

Dajmo, spoznajmo malo bolj našo Slovenijo! Tudi to sodi v kulturo! Saj je splošno znano, da naše prve domovine sploh ne poznamo. Tisti, ki živimo zunaj Slovenije, v glavnem obiskujemo le rojstni kraj, mar ni res?

Klavdija Velimirović

DUBROVNIK: PRED NOVIM LETOM

Zadnji decembrski dnevi so tudi maloštevilne članice dubrovniške Lipe privabili na svečano slovo od starega leta. Z velikim zadovoljstvom sem se odzvala njihovemu vabilu, z veseljem sem se jim pridružila. Iz prijetnega prostora majhne restavracije Belvedere na Lapadu se odpira čudovit pogled na gruško luko, ki je tistega večera blestela in se kopala v tisočerih lučeh. Intimno osvetljen prostor, prijetne vonjave dobre hrane, dobro razpoložena družba, kozarček dobrega vina; ta Dubrovnik je res nenavadno očarljiv in tam mi je vedno lepo.

O delu društva Lipa v preteklem letu je spregovorila podpredsednica društva Tanja Baletić. Seveda je bila najbolj toplo

sprejeta dobra novica, da imajo zopet prostor, v katerem se bodo lahko srečevali in kjer bodo lahko opravljali različne dejavnosti; tam bo lahko potekal tudi pouk slovenskega jezika. Hotel Plakir na Babinem kuku, kjer so do nedavnega imeli svoje prostore, namreč obnavljajo, zato se je moralo društvo izseliti. Sedaj so našli majhen garažni prostor na Pločah, kjer je bil naslednji dan tudi prvič pouk. Moram priznati, da je prostor zelo prijeten in da smo se v njem vsi prav lepo počutili.

Pridna Tanja je za vsakega izmed nas spekla zanimivo novoletno drevesce.

V načrtih za prihodnje leto smo si obljubili več sodelovanja med društvoma v Dubrovniku in Splitu. V glasilu splitskega društva Planika bomo z veseljem objavljali prispevke o njihovem delovanju. Tudi letošnji slovenski kulturni praznik bo prikazal delo obeh društev.

Vera Hrga

ŠIBENSKI KONCERT: NAJ SVETLOBA PRODRE V NAŠA SRCA

Božič in novo leto, čas, ko pre-mišljujemo o naših uspehih in neuresničenih sanjah, čas, ko se med hrupom in naglico tega sveta spomnimo lepih dogodkov in prijateljev, čas, ko polni želja in upanja vstopamo v novo leto in si v mislih rišemo pričakovanja. Praznični decembrski dnevi so tudi polni veselih druženj in prelepih dogodkov.

15. decembra smo v Katoliškem domu pripravili koncert z naslovom Naj svetloba prodre v naša srca, ki smo ga posvetili društvu slepih naše županije. 13. december, dan sv. Lucije, je namreč poseben praznik za slepe in slabovidne. Naše društvo je že pet let podnajemnik pri društvu slepih, vendar to ni bil razlog za koncert.

Čeprav skozi čas hitimo vsak po svoje, smo prav vsi potrebni sončnih, vedrih dni, majhnih sreč, pozornosti! Mi smo pozornost izkazali s koncertom. Ženskemu pevskemu zboru Prešernovke so pomagali prižgati lučko

Etno igralnica otroških vrtecv Balarin, Otroški zbor Cvrčak in Kulturno društvo Šibenske šuštinice. Ne pomnim, da bi se kdo tako iskreno, od srca, prepoln čustev zahvalil za darilo. Kot so nam povedali, jim še nihče nikoli ni pripravil česa tako imenitnega. In tudi ne pomnim, da bi bila dvorana, ki jo jo zelo težko napolniti, tako nabito polna. Verjamem, da je bil cilj dosežen tudi s tem, ko se je marsikdo zamislil nad tem, kako živijo slepi in slabovidni.

Dan pred koncertom smo v prostorih društva odprli razstavo ročnih del, predvsem izdelkov članic sekcije Pridne roke. Prostora je bilo seveda premalo, med številnimi izdelki pa je bilo težko izbrati najlepše. Razstava je bila na ogled do 21. decembra, ko smo se ob prijetnem druženju in z bogatim srečelovom poslovili od starega leta.

Mira Knežević

LOVRAN: RAZSTAVA, DRUŽENJE, PLES

Fotografska razstava Gremo na Triglav Slovenci imamo radi gore. Med njimi ima posebno mesto Triglav, ki je ponos Slovencev in ni zaman na slovenskem grbu. Pravijo, da bi se moral vsak Slovenec vsaj enkrat povzpeti na to čudovito goro. Nekateri planinci, ne le iz Slovenije, so to storili tudi več kot desetkrat, v vseh letnih časih, kar so ovekovečili na fotografijah. Potrudili smo se in iz zasebnih arhivov zbrali najbolj zanimive fotografije za razstavo. Pri-tegnila je tako tiste, ki so že bili na Triglavu in so se spomnili na zahteven pohod, kakor za tiste, ki še niso obiskali najvišjega vrha v Sloveniji in nekdanji Jugoslaviji. Zanje je bila razstava spodbuda, da se čim prej tudi sami prepričajo o prelepi gorski naravi. Tisti, ki Triglava zaradi let ali

zdravja ne bodo mogli obiskati, so se prepričali, kaj so zamudili. Vsem ljubiteljem narave kličemo: „Gremo na Triglav“!

Ob slovenskem kulturnem prazniku Letos smo v naših prostorih pripravili druženje, na katerem smo ob zakuski in pijači z veseljem prisluhnili znanim pesmim Franceta Prešerna v izvedbi Tomota Petrača. Taka druženja so zares prijetna.

Plesna skupina

V društvu je začela delaovati plesna skupina. Začelo se je več kot za

hec: ker so si ženske zaželele plesa in ker tudi moški niso imeli nič proti. V času karnevala v naših krajih radi plešemo „potresujko“. To je neke vrste polka, ki pa je kar zahtevna in jo je treba vaditi. Prvi so z vajami začeli odrasli, kmalu še šolarji (predvsem dekleta). Sčasoma se je nabralo toliko plesalcev, da smo se morali organizirati po skupinah. Naša mlada instruktorka Sabina Gržin je po vsakem pouku čisto zdelana, čeprav tudi sama zelo rada pleše.

Vsem lep pozdrav iz Lovrana!

NOVICE IZ KULTURNEGA DRUŠTVA SLOVENSKI DOM KARLOVEC

Po sodelovanju na Slovenskih kulturnih dnevih v Karlovcu je Kulturno društvo Slovenski dom nadaljevalo z uresničevanjem načrtovanih programih za leto 2006. Na okrogli mizi o Valentinu Mandelcu, zaslužnem Slovencu v hrvaški prosveti in kulturi, sta govorila profesorja Dragica Gršić in Silvin Jerman. Slišati je bilo veliko zanimivosti o književniku, profesorju in učitelju na karlovški gimnaziji ter njegovem družbenem delu v Karlovcu. (Več o Mandelcu v naslednji številki Novega odmeva, v rubriki Preteklost v sedanjosti).

V prostorih Mestne knjižnice Ivan Goran Kovačić je bila 14 dni odprta razstava z naslovom Od Prešerna do Zlobca. Predstavljeni so bili slovenski pesniki in pisatelji, katerih obletnice rojstva ali smrti smo se spomnili leta 2006. Na ogled so bili njihove slike, podatki iz življenja in izbor iz njihovega ustvarjanja.

Zainteresiranim Slovincem in njihovim prijateljem so bile predstavljene podrobnosti o društvenem glasilu Luč, ki bo izhajalo občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku. Prispevki za prvo številko so že pripravljani.

Anin

NOVICE IZ LABINA

Društvo Slovencev Labin je za Prešernov dan v Kulturnem centru Lamparna pripravilo predstavitev ustvarjanja nekaterih pomembnih osebnosti slovenske kulture. Prireditev je potekala pod naslovom PopSikone. Obiskovalci so se seznanili tako z delovanjem cenjenih strokovnjakov in umetnikov, kot so Jože Plečnik, Joža Glonar in Srečko Kosovel, kot tudi s popularnimi aspekti sodobne kulture, denimo z ustvarjalnostjo Slavoj Žižka

OSIJEK: NAJMLAJŠE SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO NA HRVAŠKEM

Po vrsti neuspešnih poskusov in pobud je bilo 15. novembra v Osijeku ustanovljeno slovensko kulturno društvo Stanko Vraz. Društvo šteje 48 članov, vsak dan pa se včlani še kdo. Z ambicioznim kulturnim programom želi društvo dokazati, da si tudi Slovenci v vzhodnem delu Hrvaške želijo ohraniti svojo kulturo in jezik.

V upravnem odboru je pet članov. Predsednica društva je pisateljica in prevajalka Sabina Koželj Horvat, podpredsednik je magister Damir Kresnik, člani pa Marjana Repušić, Fabijan Marinović in tajnik Zvonko Horvat. V nadzornem odboru so Zlatko Marolt, Vlatko Kalapoš i Oto Wilhelm.

Na ustanovni skupščini je predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc podprl društvo in mu obljubil pomoč.

Zanimivo je, da so dogodek pospremili tako slovenski kot hrvaški mediji. V oddaji Panorama na prvem programu HTV so objavili obširno reportažo, o ustanovitvi društva pa so poročali še HRT-jev studio Osijek, Gradski Radio, Radio Plus in Slavonski radio ter dnevnika Glas Slavonije in Slavonski dom. Na TV Slovenija je bil 29. decembra objavljeno prispevek z izjavo predsednice društva. Mariborski dnevnik Večer je objavil novico, da bo v društvu deloval tudi Klub hrvaško-slovenskega prijateljstva.

Osiješki Slovenci so v prostorih društva svečano obeležili Prešernov dan, 8. februar. Jeseni se bo začela šola slovenskega jezika za vse zainteresirane. Velika želja članov je, da bi obiskali slovensko glavno mesto Ljubljano in Bled.

Zvonko Horvat

in nekaterih pop skupin. Kratko besedilo, ki ga je na podlagi internetnih podatkov pripravil Kristian Stepčić Reisman, je vsebovalo tudi podatke o pomembnih članih slovenske skupnosti v Labinu, kot je recimo eden voditeljev raškega premogovnika Bartol Vihar. Ob koncu leta 2006 je društvo uspešno izpeljalo srečanje labinskih Slovencev. Na srečanju, ki se ga je udeležilo 50 rojakov, so kot gostje nastopili člani Slovenskega kulturnega društva Istra iz Pulja.

Kristian S. Reisman

KULTURNA USTVARJALNOST NACIONALNIH MANJŠIN NA HRVAŠKEM

V Koncertni dvorani Vatroslav Lisinski v Zagrebu je bila 5. novembra pod pokroviteljstvom vlade tradicionalna predstavitev kulturne ustvarjalnosti nacionalnih manjšin v Republiki Hrvaški. Za pripravo srečanja, že devetega zapored, so bili letos zadolženi predsednik Sveta nacionalnih manjšin Republike Hrvaške Aleksandar Tolnauer, programski odbor pa so sestavljali strokovni sodelavci Sado Tuzović, Neda Wiesler; dr. Naila Ceribašić in Joško Čaleta.

Navzoče je pozdravil Aleksandar Tolnauer, slavnostna govornica pa je bila podpredsednica vlade in ministrica za družino, branitelje in medgeneracijsko solidarnost Jadranka Kosor. Poudarila je, da je v interesu hrvaške vlade, da nacionalne manjšine nemoteno razvijajo in negujejo svoje kulturne dejavnosti, običaje, veroizpoved... Svo-

bodno delovanje jim zagotavlja ustavni zakon o pravicah nacionalnih manjšin v Republiki Hrvaški. Po besedah Jadranke Kosor lahko sklepamo, da je vlada že razpravljala o finančnih sredstvih za programe nacionalnih manjšin in da lahko v letu 2007 pričakujemo povišanje skupnega zneska iz proračuna.

Prireditev v režiji Desanke Virant je povezoval Drago Celezić. Vrstile so se pevske in folklorne točke iz zakladnice kulturne dediščine nacionalnih manjšin. Slovence na Hrvaškem je predstavljala mešana pevski zbor Triglav iz Splita. Pod taktirko Tatjane Kurajica in ob spremljavi harmonikarke

Danire Ipavec so zapeli tri slovenske pesmi: Luna sije; Na Gorenjskem je fletno in Gorenjska zdravica. Čeravno je bilo na začetku zaznati tremo, je bil nastop kakovosten. Program je trajal več kot tri ure

Na koncu so vsi nastopajoči na prireditvi zapeli evropsko himno.

Franc Strašek

LOKALNE IN MANJŠINSKE VOLITVE HKRATI?

Organizacija CARDS 2003 (Sustainable Development of Croatia's WarAffected Areas) je 17. januarja v Zagrebu pripravila posvet predstavnikov Svetov nacionalnih manjšin z območjih posebne državne skrbi. Na posvetu je sodelovalo 49 predstavnikov nacionalnih manjšin iz občin, mest in županij ter 9 predstavnikov lokalnih oblasti z območij posebne državne skrbi. V imenu Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba se je posveta udeležil Franc Strašek. Iztočnica za razpravo je bila analiza ovir, ki onemogočajo nemoteno delovanje Svetov nacionalnih manjšin. Največ očitkov je bilo namenjenih lokalnim oblastem, ki nimajo interesa, da bi zaživel Sveti nacionalnih manjšin, ki ne poznajo ustavnega zakona o manjšinah in ki Svetom ne zagotavljajo pogojev za delo.

Med predlogi za premagovanje ovir so izstopali predlog za podaljšanje mandata sedanjim članom Svetov podaljšati do lokalnih volitev leta 2009, predlog, da se koordinacijam nacionalnih manjšin prizna status pravne osebe in predlog za uresničevanje pravilnika o nagradah članom Svetov.

Podaljšanje mandata sedanjim članom Svetov bi koristilo tako državi kot manjšinam. Državi zato, ker bi se s hkratnimi lokalnimi volitvami in volitvami manjšinskih predstavnikov stroški zmanjšali za vsaj 20 milijono kun. Manjšine pa bi si tako zagotovile tudi večjo volilno udeležbo. Predlog takšne zakonske rešitve čaka v Saboru na tretje branje. Podelitev statusa pravne osebe koordinacijam nacionalnih manjšin bi odpravila zdajšnje nevdružne pogoje dela. Glede nagrad članom Svetov pa je bilo ugotovljeno, da je bil pravilnik že sprejet in potrjen in da bi ga bilo zdaj treba le še uresničiti.

Franc Strašek

NOVICE IZ SVETA SLOVENSKE NACIONALNE MANJŠINE MESTA ZAGREB

SVET V NOVIH PROSTORIH

Po štirih letih delovanja v prostorih Slovenskega doma na Masarykovi 13 se je Svet preselil v nove, lepe prostore na Remetinečki cesti 77b. Na tem naslovu že deluje tudi Svet makedonske nacionalne manjšine Mesta Zagreb ter Svet albanske nacionalne manjšine Mesta Zagreb kmalu pa se nam bodo pridružili tudi kolegi iz italijanskega in slovaškega Sveta Mesta Zagreba ter kolegi iz srbskega Sveta na ravni Zagrebške županije. Kmalu bo tukaj začela delovati tudi Koordinacije nacionalnih manjšin Mesta Zagreba, ki je najbolj zaslužna za prostorsko pridobitev. S skupnimi močmi upamo, da bomo še več bili na pomoč vsem našim zagrebškim Slovencem ter tudi vsem Zagrebčanom, ki bodo rabili našo pomoč.

NAGRADE ZA ČLANE SVETOV IN PREDSTAVNIKE NACIONALNIH MANJŠIN

Mestna skupščina je 29. decembra sprejela odločitev o mesečnih nagradah za člane Svetov in predstavnike nacionalnih manjšin. V skladu s pravilnikom lahko nagrada znaša polovico mesečnega nadomestila mestnih svetnikov. Na višino nagrade vpliva tudi opravljanje določenih dolžnosti v Svetih (predsednik, podpredsednik...), in sicer

po natančno določenih količnikih, ki jih opredeljuje Koordinacija Svetov nacionalnih manjšin Mesta Zagreba.

SEJA SVETA SLOVENSKE NACIONALNEMANJŠINE MESTA ZAGREBA

Zadnja seja Sveta v letu 2006 je potekala 27. decembra v dvorani Prešeren Slovenskega doma v Masarykovi 13. Sprejeli smo programsko in finančno poročilo za leto 2006, razpravljali o predlogu sprememb zakona o volitvah članov Svetov in potrdili količnike za določanje nadomestil za delo članov Sveta. Obravnavali smo tudi program dela in finančni načrt za leto 2007. Predsednik Šonc je napovedal spremembe v delovanju Sveta, od preselitve v nove prostore do reorganizacije. Pozval je k maksimalnemu angažmaju vseh članov Sveta. Delovni del seje smo sklenili v prazničnem vzdušju, ob prijetnem pogovoru in kovanju načrtov za novo leto.

DAN SVETA SLOVENSKE NACIONALNE MANJŠINE MESTA ZAGREB

Tretjo obletnico delovanja Sveta smo proslavili 20. decembra leta 2006. Zanimiv in pester program smo pripravili v sodelovanju s Slovenskim domom, v veliki dvorani Prešeren. Hkrati smo proslavili še 10-letnico izhajanja revije Novi odmev. Z multimedijško razstavo smo zaokrožili projekt Hrvaška in slovenska kultura v stiku. Razstava je obravnavala več področij, in sicer jezikoslovje, zgodovina, zgodovina umetnosti, gledališka umetnost, filmska umetnost, šport, etnološka dediščina in kulinarika, gospodarstvo, Novi odmev (revija vseh Slovencev na Hrvaškem - 10 let izhajanja), zgodovina Slovenskega doma in Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba.

Matea Hotujac

STATUS SLOVENCA BREZ SLOVENSKEGA DRŽAVLJANSTVA

Republika Slovenija se je z ustavo obvezala, da bo Slovencem brez slovenskega državljanstva zagotovila posebne pravice in ugodnosti v Sloveniji. To ustavno določilo je uresničila z zakonom o odnosih Republike Slovenije s Slovenci v zamejstvu in po svetu, ki je stopil v veljavo maja leta 2006. Zakon natančno določa pravice, postopek in način pridobivanja statusa Slovenca brez slovenskega državljanstva. Razlogov za zakonsko ureditev tega statusa je več. Za mnoge Slovence na tujem slovensko državljanstvo ni najbolj ustrezna oblika njihove povezanosti s Slovenijo. Velika večina jih želi ostati lojalna državi, katere državljanji so, imetje dveh državljanstev pa bi jih lahko potisnilo v najrazličnejše zadrege, moralne stiske ali druge težave. Nekatere države dvojnega državljanstva ne dovolijo. So pa tudi države, ki na dvojno državljanstvo ne gledajo s simpatijo. Državljanstvo je posebno pomembna, obvezujoča in kompleksna oblika vzajemnega odnosa med posameznikom in državo. Imetnik dveh ali več državljanstev ima lahko najrazličnejše formalne zaplete in probleme, zlasti na področju pravic do socialne varnosti, dolžnosti sodelovanja pri obrambi države... Zakon s statusom Slovenca brez slovenskega državljanstva ponuja vsem Slovencem možnost neke jasne pravno-formalne povezanosti z matično domovino.

Pogoje za pridobitev statusa določa 59. člen zakona. Status lahko pridobi tisti posameznik, ki je slovenskega rodu (pripadnost slovenskemu rodu, oziroma slovenskem poreklu se dokazuje z izpiski iz rojstne matične knjige); ki je aktiven v organizacijah Slovencev zunaj njenih meja ali je aktivno povezan z Republiko Slovenijo; ki ne pripada političnim strankam in drugim organizacijam, ki nasprotujejo mednarodnopravnim, ustavnim in zakonitim pravicam Slovencem v zamejstvu oziroma aktivno delujejo zoper ustavno ureditev Republike Slovenije in kateremu državljanstvo Republike Slovenije ni bilo odvzeto po določilih zakona, ki ureja državljanstvo

Republike Slovenije. Do pridobitve statusa Slovenca brez slovenskega državljanstva so upravičene tudi mladoletne osebe (60. člen). Postopke za pridobitev statusa določa 63. člen. Prosilec vloži vlogo za priznanje statusa na diplomatsko-konzularnem predstavništvu Republike Slovenije ali na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu Republike Slovenije. Vlogi mora priložiti pisno dokazilo o slovenskem rodu (slovenskem poreklu); pisno dokazilo o članstvu in aktivnostih v slovenskih organizacijah v državi prosilca ali pisno dokazilo o njegovih vezeh z Republiko Slovenijo; pisno izjavo, da ne pripada društvom, političnim strankam in drugim organizacijam, ki nasprotujejo mednarodnim, ustavnim in zakonitim pravicam Slovencev v zamejstvu oziroma aktivno delujejo zoper ustavno ureditev Republike Slovenije. O pridobitvi statusa Slovenca brez slovenskega državljanstva odloča Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu Vlade Republike Slovenije.

Upravičenec s statusom Slovenca brez slovenskega državljanstva ima v Republiki Sloveniji zagotovljene naslednje pravice (66. člen): pravico do ugodnejših vpisnih pogojev, določenih s statuti visokošolskih zavodov; pravico do enakopravnega nastopa na natečajih za znanstvene projekte, financirane z javnimi sredstvi, kot kandidat za nosilca projekta ali kot kandidat za sodelavca v projektu; dostop do vseh javnih kulturnih dobrin, pod enakimi pogoji, kot veljajo za slovenske državljane; pravico do vseh storitev javnih knjižnic, pod enakimi pogoji, kot veljajo za slovenske državljane; pravico do raziskovanja v javnih arhivih Republike Slovenije; možnost pridobitve statusa rednega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti; možnost pridobitve vseh priznanj in odlikovanj Republike Slovenije; pravico do pridobitve lastninske pravice na nepremičninah pod enakimi pogoji, ki veljajo za državljane Republike Slovenije; prednost pri kandidiranju za prosto delovno mesto – ob izpolnjevanju pogojev za opravljanje objavljenega dela – pred ostalimi tujci, pri čemer so mišljeni tujci, ki niso državljani držav članic Evropske unije... Pomemben je tudi 68. člen, ki se glasi: Pravice iz tega zakona je mogoče uveljavljati izključno v slovenskem jeziku.

Franc Strašek

PASOVI, PROTESTI, GASILCI,... DA O TRIGLAVU NITI NE GOVORIMO

Vroči ekološko-ribolovni pas

– Decembra je obisk širitvenega komisarja Ollija Rehna v Zagrebu prinesel prvovrsten politični škandal, saj je tukajšnja javnost izvedela, da so vladni predstavniki leta 2004 podpisali dokument, s katerim so Slovenija, Italija in Hrvaška dosegle soglasje, da Hrvaška za članice EU ne bo uveljavila ekološko-ribolovnega pasu (ZERP). Komisar je po srečanju z Ivom Sanaderjem dejal, da enostranska uveljavitev za članice EU ne bi bila sprejeta z razumevanjem. Le nekaj ur pozneje je Sanader hitel pojasnjevati, da so komisarjevi svetovalci Rehna »slabo informirali« in da – sporazuma ni. A je Rehna tiskovna predstavnica Krisztina Nagy nato sporočila, da se je Hrvaška tako zavezala v soglasnem zapisniku (agreed minutes) iz leta 2004. Zaveza je natančno opisana tudi v sklepih evropskega sveta, ko je Hrvaška dobila status kandidatke.

Vroči ekološko-ribolovni pas, drugič

– Sabor je 15. decembra brez podpore večine opozicijskih poslancev izglasoval odločitev, da bo ZERP začel veljati 1. januarja 2008 z možnostjo, da ga oblast lahko uveljavi tudi prej. Maratonska seja je bila polemična, saj je opozicija, ki se je zavzemala za takojšnjo uveljavitev ZERP, obtoževala vladajoče, da popuščajo pri nacionalnih interesih in da je podpis tristranskega dogovora z Rimom in Ljubljano škan-

dal. »Če bo sabor sprejel odločitev, da bodo pravila ZERP od januarja

2008 veljala tudi za članice Unije, si bo Hrvaška sama postavila časovni okvir, v katerem mora na pristopnih pogajanjih končati obravnavanje poglavja o ribištvu in verjetno še o nekaterih drugih vprašanjih. In če se to ne bo zgodilo, bo tvegala usodo Turčije,« je po zasedanju evropskega sveta poudaril Janez Janša.

Mesić bo poslal gasilce

– Janševe besede so tukajšnji časniki prenesli površno, saj so jih, najbrž namerno, interpretirali kot grožnjo, češ, »končali boste kot Turčija«. Hrvaški politiki niso bili v celoti seznanjeni z izjavo in so jo komentirali v duhu pristranskih novinarskih prispevkov. Predsednik

države Stjepan Mesić je dejal: »Malo morajo pokazati mišice. Tudi ko smo

Novice iz domovine

imeli težave na Muri, je bilo malo pretiravanja. Tja so Slovenci pripeljali svoje specialce, jaz pa sem jim rekel, da bom, če se bo to ponovilo, pripeljal prostovoljno gasilsko društvo in jih bomo malo 'pošpricali'. Po teh mojih besedah se niso več pojavili«. Predsednik največje opozicijske stranke SDP Ivica Račan pa je dejal: »Če je v hrvaških medijih pravilno citiran, se je Janša pridružil slovenskim politikom, ki so bili že prej arogantni.«

»Protest« zaradi mejnega prehoda

– Hrvaško MZZ je sredi decembra protestiralo zaradi »enostranskega zapiranja meje«. Slovenija je namreč 5. decembra zaprla maloobmejni prehod pri hrvaških Radatovičih, s čimer naj bi bilo 300 prebivalcev odrezani

od sveta, saj so prek Slovenije na preprostejši način dostopali do krajev na Hrvaškem. Na hrvaškem MZZ očitno niso brali tukajšnjih časnikov, za katere so prebivalci povedali, da za zaplet ne krivijo Slovenije: »Obtožujemo hrvaško vlado in naše lokalne oblasti, ki so pozabile na nas.« Večernji list pa je mesec dni kasneje veliko prostora namenil »schengenskem okopu«, novemu režimu, ki naj bi na slovensko-hrvaški meji začel veljati decembra. Opozoril je tudi na vprašanje, ali bodo lahko hrvaški državljani še naprej prestopali mejo samo z osebni izkaznicami.

Po Brionih še na Bled?

– Januarja je premier Ivo Sanader potrdil, da bo druga skupna seja slovenske in hrvaške vlade v prihodnjih

mesečih v Sloveniji, ni pa hotel natančneje pojasniti, kaj bo na dnevnem redu. Seja naj bi bila na Bledu, a je zaradi napetih odnosov prestavljena v nedoločeno prihodnost.

»Hrvaška streha nad slovensko glavo«

– Januarja je spletna anketa na priljubljenem novičarskem portalu Net.hr, v kateri je glasovalo skoraj 13.000 ljudi, spet pokazala, da so Slovenci za Hrvate med najmanj priljubljenimi sosednimi narodi. Najbolj priljubljeni so Bošnjaki (29 odstotkov), sledijo Madžari (26), Italijani (18) in Srbi (12), dno lestvice pa si delimo Slovenci (9) in Črnogorci s šestimi odstotki. S Slovenijo pa so se ubadali tudi v tiskanih medijih. Reški Novi list je poročal o mariborski Probanki, oziroma njeni družbi Probanka Leasing Rijeka, ki da s kupovanjem hrvaških nepremičnin za Slovence dela »donosen biznis«. Banka, piše časnik, kupuje nepremičnine za svoje stranke, jih vpisuje v zemljiške knjige in s strankami čaka na liberalizacijo trga nepremičnin. Portal Net.hr je zgodbo iz Novega lista povzel pod naslovom »Hrvaška streha nad slovensko glavo« in nekoliko šaljivo zapisal, da bi »hrvaško hiško rado imelo veliko Slovencev«.

Do kod lahko Ina raziskuje?

– Konec januarja je slovensko MZZ s protestno noto izrazilo nezado-

voljstvo zaradi odločitve hrvaške vlade, ki je naftni družbi Ina podaljšalo koncesijo za raziskovanje podmorja (nafte in plina) v severnem Jadranu. Ljubljana je prepričana, da je hrvaška odločitev »še eden v vrsti poskusov, s katerimi želi Hrvaška z notranjepravnimi akti prejudicirati razmejitve na morju, razmejitve morskih pasov, morskega dna in podzemlja med državama«. Hrvaška je v svoji noti sporočila, da odlok zadeva le

hrvaško državno območje in da ne prejudicira meje, slovensko stran pa je obtožila, da »najbolj očitno kot kadar koli prej«, kaže povsem jasno namero poseganja po hrvaškem ozemlju. MVP tudi "zavrača mednarodnopravno nesprejemljivo razlago o obstoju nerazdeljenega Jadranskega morja«.

Hrvaški pravniki zoper Slovenijo

– V bran hrvaških stališč pri zadnjem zapletu s Slovenijo se je konec januarja državotvorno vključila tudi tukajšnja akademija pravnih znanosti. Vrh akademije se je nenadoma, menda zaradi slovenske protestne note, odločil, da bo sodeloval v »odločnem nasprotovanju pravno neutemeljenim stališčem Slovenije o meji med državama«. Slovensko stališče glede koncesije Ina je za akademijo »v nasprotju z nedvoumnimi zgodovinskimi dejstvi o obstoječih mejah med Slovenijo in Hrvaško, ki temeljijo na mednarodnem pravu in so skladne s tem pravom«.

»Naj letujejo na Triglavu«

– »Pa naj gredo na Triglav,« je v začetku februarja na kratko odgovoril tiskovni predstavnik hrvaške vlade Ratko Maček na vprašanje, kako komentira poziv poslanca LDS Marka Pavlihe, naj Slovenci letos ne letujejo na Hrvaškem. Poslančeve ocene hrvaških politikov pa je označil za »nesramne, neodgovorne, neumestne izjave«.

Srečanje Mesić-Drnovšek odloženo

– Načrtovano srečanje Janeza Drnovška in Stjepana Mesića je bilo v začetku februarja odloženo, niso pa na nobeni strani želeli povedati, na čigavo pobudo in zakaj, niti kdaj bo. Kasneje se je izkazalo, da je bil sestanek v Bjelovarju odpovedan, ker da se Mesić ni opredelil do pobud, za katere sta se z Drnovškom dogovorila. Poleti sta namreč postavila »ultimat« vladama, naj poskušata rešiti vprašanja, saj da bosta v nasprotnem primeru sama predstavila možne rešitve.

»S prijatelji Slovenci na sodišče«

– Marca je dogajanje med državama zaostrilo stališče poročevalca zunanjepolitičnega odbora evropskega parlamenta Hannesa Swobode, ki želi v poročilo o Hrvaški vnesti dopolnilo, po katerem državi poziva, naj pristopita k arbitraži, če mejnih težav ne moreta razrešiti s pogajanjem. Takšno rešitev je prvič doslej podprl tudi predsednik evropskega parlamenta (EP) Hans Gert Pöttering. Kolumnist Jutarnjega lista Augustin Palokaj je v kolumni S prijatelji Slovenci na sodišče zapisal, da sta državi že dokazali, da kompromis ni več mogoč. Obe državi sta marca močno lobirali, da se dopolnilo umakne (Slovenija) oziroma da se ohrani (Hrvaška).

Ostro zoper deset točk slovenskega ministrstva

– Hrvaški mediji, komentatorji in politiki so po pričakovanju s posmehom sprejeli pismo slovenskega zunanjega ministrstva, v katerem jih pozi-

va, da o Sloveniji pišejo bolj resnično in pozitivno. Rdečo nit odzivov lahko strnemo v eno samo ugotovitev: v demokratičnih državah oblast ne narekuje medijem, kaj naj pišejo in o čem naj poročajo, takšno komuniciranje Dimitrija Rupla pa, da je skrajno nenavadno. Jutarnji list je bil še posebno oster: »Ko je govor o novinarjih, pa poziv, naj mediji stanje prikazujejo 'objektivno', spominja na neke druge čase, ko se je vedelo, kdo določa, kaj

je objektivno,« piše časopis. Časnik je dodal, da je vlada Janeza Janše vzpostavila nadzor nad večino medijev, tako da ni čudno, da je ključni zunanjepolitični komentator Dela postal Dimitrij Rupel. »Pozvati politike ene države, še posebno pa medije, in jim določati, kaj naj pišejo, je zelo čudno,« je izjavil predsednik zunanjepolitičnega odbora sabora in poslanec HDZ Gordan Jandroković.

Polemično o nepremičninah

– Marca se je na dnevni red vrnilo vprašanje nakupa nepremičnin. Državni sekretar na MVP Hido Biščević je dejal, da je to vprašanje »v končni fazi«, saj da je Zagreb dobil dokaze in zagotovila, da se bo za hrvaške državljanke upoštevala slovenska zakonodaja o svobodnem pristopu k nepremičninam. Zagotovil je, da bo Zagreb izpolnil zaveze iz predpristopnih pogajanj. Po drugi strani je hrvaški veleposlanik v Ljubljani Mario Nobile dejal, da Slovenija hrvaškimi državljanom ne omogoča nakupa nepremičnin, kar je pogoj, da bi Hrvaška omogočila nakupe slovenskim državljanom. Hrvaški premier Ivo Sanader je Borutu Pahorju v času skupnega sestanka parlamentarnega odbora RH-EU zagotovil, da bodo pristojne hrvaške institucije v nekaj dneh slovenskim državljanom omogočile nakup nepremičnin na

Hrvaškem.

Rok Kajzer

Pogovarjali smo se

ALEKSANDAR TOLNAUER: MANJŠINE V POLITIČNEM IN JAVNEM ŽIVLJENJU HRVAŠKE

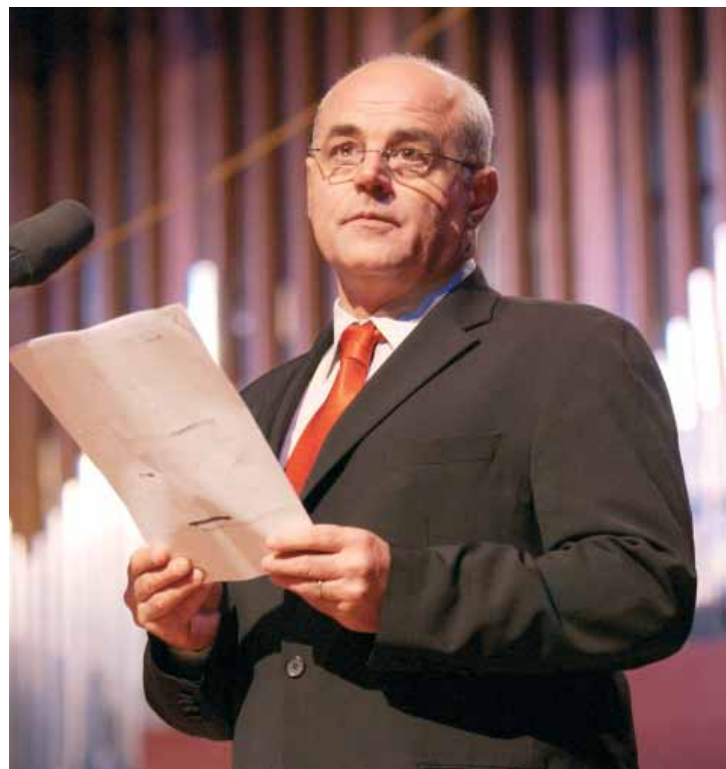
Pred štirimi leti je pri hrvaški vladi začel delovati Svet za nacionalne manjšine. Njegovim članom je konec marca potekel mandat. O izkušnjah, uspehih in tudi neizpoljenih nalogah smo se pogovarjali s prvim predsednikom Sveta Aleksandrom Tolnauerjem.

- V prvem mandatu nam je uspelo tisto, kar je po mojem mnenju najpomembnejše: Svet za nacionalne manjšine je postal trdno, prepoznavno in vplivno telo, ki predstavlja vse nacionalne manjšine tako na državni kot mednarodni ravni. Uresničili smo to, o čemer govori Ustavni zakon: manjšine smo vključili v politično in javno življenje Hrvaške. Pred štirimi leti smo začeli iz nič: najprej smo morali pognati to telo, oblikovati strokovne službe in se dogovoriti, katere teme bodo imele prednost. Nekaj statistike: Leta 2002 so manjšine prejele 18,3 milijona kun, letos 35 milijonov. Obravnavali smo 105 vprašanj, povezanih z manjšinskimi pravicami in svoboščinami, od vprašanja zaposlovanja in zastopanja do verouka. Dosegli smo nekatere zakonske spremembe, sprejetje programa zaposlovanja pripadnikov manjšin... Rešili smo vsaj polovico odprtih vprašanj in rešujejo se tudi vsa preostala. Še pred štirimi leti je bilo z manjšinskimi zadevami skoraj nemogoče prodreti že v nekem mestnem uradu, danes so te teme stalnica na dnevnem redu tako saborskih kot vladnih sej. Tudi s predsednikom države smo navezali odlične stike.

Ali je bilo storjenega dovolj?

- Vedno je mogoče storiti še več. A če bo Svet tudi v prihodnje deloval tako resno, kot dosedanju, bodo postopno rešene tudi najbolj usodne zadeve, kakor je denimo upoštevanje manjšinskih Svetov na lokalni, regionalni in mestni ravni. Iz Ustavnega zakona nedvoumno izhaja, kakšne so pristojnosti teh Svetov v lokalni samoupravi. Predstavljajo tiste in odgovarjajo tistim, ki so jih izvolili.

Kje so pravzaprav razlogi, da Sveti niso povsod v celoti zaživel. Je to odpor lokalne samouprave, je to neizobraženost, nepoznavanje zakonov?

- Razlogov je več. Eden je neenakomerna razvitost države, kar pomeni slabše finančne pogoje na manj razvitih območjih. Drugi razlog je nepoznavanje zakonov, kar velja tako za predstavnike manjšine kot predstavnike lokalne samouprave. Ponekod pa dejansko lahko govorimo tudi o odporu, vendar je takih območij zelo malo, predvsem gre za kraje, kjer odnosi po vojni še niso urejeni. Gre torej za problem splošnih odnosov. Za uteho nam je lahko primer Nemčije, kjer se je pokazalo, da je proces združevanja zelo dolgotrajen, težak in navsezadnje tudi drag.

Ali je morda težava tudi v Ustavnem zakonu? Nekateri menijo, da je nedorečen in da bi ga bilo treba spremeniti.

- Ustavni zakon je postavil najvišje standarde za zagotavljanje manjšinskih pravic in je eden najboljših v Evropi. Na žalost pa ima – kar velja za vse zakone – tudi kakšno pomanjkljivost. V urbanih okoljih, kjer so manjšine dobro organizirane in kjer je denarja dovolj, težav z njegovim uresničevanjem ni. Že prej pa sem govoril o okoljih, ki so manj razvita in so pod pezo vojne preteklosti. Tam se zakon težko uresničuje. Vsaj deloma je nerealen in tudi neracionalen. Kje vidim možne spremembe? Prvič, razmišljam, da Sveti nacionalnih manjšin niso potrebni na območjih, kjer je manjšina večinsko prebivalstvo. Drugič, zdajšnjo posvetovalno vlogo Sveta za nacionalne manjšine pri vladi bi kazalo okrepiti, na primer tako, da bi bile v njem zastopane vse tiste manjšine, ki v Saboru nimajo svojega predstavnika. S tako sestavo bi še bolj uspešno vodili skupno, nadstrankarsko politiko in opravljali vlogo «čuvalja» Ustavnega zakona.

Kmalu bomo spet volili predstavnike in člane Sve-

tov nacionalnih manjšin. Pobuda, da bi te volitve potekale hkrati s lokalnimi volitvami, kar bi zmanjšalo volilne stroške in povečalo volilno udeležbo, ni uspela. Svet je takšno pobudo podprl, poslanci, ki imajo pri tem zadnjo besedo, pa ne.

- Res je, tako rešitev so predlagali predstavniki manjšin, Svet je to stališče posredoval vladi, ta ga je sprejela, zavrnila pa so ga poslanci narodnostnih manjšin. Sklicevali so se na Ustavni zakon, ki v resnici takšne možnosti ne predvideva in – prav nasprotno – zelo natančno govori o volilnih rokih. Če njihovo stališče razumemo kot vztrajanje pri doslednem uresničevanju Ustavnega zakona, potem se moramo – kot «čuvaji» Ustavnega zakona – z njimi strinjati. Seveda pa bi lahko zadevo tudi pragmatično obrnili in ugotovili, da bi takšna združitev volilnih datumov prispevala k aktiviranju manjšine, kar bi bila dobra naložba v prihodnost, tudi ko gre za uresničevanje Ustavnega zakona.

Pa bi v tem primeru kršili Ustavni zakon?

- Tudi Ustavni zakon bi bilo mogoče kršiti. A nas mora zanimati drugo: kako braniti verodostojnost Ustavnega zakona in kako uveljaviti novosti, v okviru Ustavnega zakona.

Za našo manjšino je še vedno boleč spomin na izbris Slovencev in Bošnjakov iz preambule Ustave.

- Svet je v celoti podprl pobudo za vrnitev Slovencev in Bošnjakov v preambulo, to pobudo podpira tudi poslanec Furio Radin. Svet pričakuje, da se bo to zgodilo ob prvi naslednji spremembi Ustave.

Pa je za to dovolj politične volje?

- Mislim, da je vlada ta predlog sprejela, vendar ga bo mogoče uresničiti le v svežnju, ob kakšni drugi ustavni spremembi.

Kaj menite o zastopanosti majhnih manjšin, tudi v Saboru?

- Volilni zakon je tak, da kandidat majhne manjšine nikoli ne bo izvoljen za poslanca. Ključ je torej v volilnem zakonu. Po drugi strani pa osebno mislim, da mora biti vsak predstavnik neke manjšine hkrati tudi predstavnik vseh drugih manjšin. Tako ravnam tudi sam. Sem predstavnik svoje manjšine, vendar tudi zastopnik, zagovornik vseh drugih manjšin. Morda se komu zdi sporno govoriti o nekem «splošnem manjšincu», vendar vztrajam, da je naše poslanstvo skrb za sleherno manjšino in da moramo ravnati nadstrankarsko.

Vaš posluh za druge manjšine je zaznamoval delo Sveta. Ali je bilo dejstvo, da ste pripadnik majhne manjšine vaša prednost? Kot vemo, že imate podporo številnih manjšin za vodenje Sveta tudi v novem mandatu.

- Kdor nima posluha za manjšinsko vprašanje, te dolžnosti ne bi mogel opravljati. Poglejmo primer slovenske manjšine: trdno sem prepričan, in pri tem sem vedno vztrajal, da dnevnopolitično dogajanje ne sme vplivati

na položaj Slovencev na Hrvaškem. Sicer pa bi izkoristil to priložnost in se zahvalil vsem, ki so verjeli vame in v Svet. To telo ne bi moglo delovati brez močne podpore in dobre komunikacije na vseh ravneh, med predstavniki Svetov manjšin, manjšinskimi poslanci, predstavniki društev. To je zagotovilo za nepolitično, nadstrankarsko delovanje.

Kako bi opisali slovensko skupnost na Hrvaškem? Po čem je prepoznavna?

Slovenska skupnost je stara, avtohtona skupnost s tradicijo, ki je skozi zgodovino na tej družbi pustila pečat. Slovenski dom v Zagrebu deluje že 78 let! Še dobro se spomnim, ko sem v mladosti hodil v «Slovenca» na ples. Če se ozremo v sedanost, pa lahko vidimo, da so glavne značilnosti slovenske skupnosti odlična organiziranost, dobro vodenje in neeksczesnost. Danes slovenska društva delujejo po vsej državi, od Osijeka do Pulja, od Zagreba do Dubrovnika. Imenitne literarne in igralske skupine, zborovsko petje, galerijska dejavnost... vse to priča o dvojem: o trdnosti slovenske skupnosti in o Hrvaški, ki ji zagotavlja pogoje za delo. Kot sem že dejal, je slovenska skupnost prepoznavna tudi po neeksczesnosti. Lahko je za vzor vsem ostalim manjšinam, predvsem tistim, ki jih žal razjeda neenotnost, tudi politična. Seveda pa ni mogoče prezreti zaskrbljujočih podatkov o upadanju števila Slovencev, kar je pokazal popis prebivalstva iz leta 2001. Nekoč je bilo Slovencev na Hrvaškem trikrat več. Resda v svetu kulture in znanosti tudi danes srečujemo Slovence, ki so se odlično vključili v hrvaško družbo, a kljub uspehom niso zatajili svoje identitete. Pa vendarle je prihodnost v mladih. Marsikdo tega ne zazna, vodstvo slovenske skupnosti pa se tega močno zaveda. Slovenska skupnost bo obstala, če bo pritegnila mlade, ki se ne bodo angažirali zaradi denarja, temveč zaradi iskrene želje po ohranitvi identitete.

Dolžnost predsednik Sveta verjetno tudi izčrpa. Ali si kdaj baterije polnite tako, da se vrnete v mladost in v roke vzamete kitaro?

- V mladosti sem se ukvarjal z rock glasbo in na to obdobje sem ponosen. V prostem času si kaj zaigram in si tako napolnim akumulatorje. Glasba me osrečuje in me sprošča, kar je nadvse pomembno, saj si pri tako napor- nem in odgovornem delu ne morem privoščiti, da bi se pre- naglil. Potrebna je potrpežljivost. Potrebna je predanost. V času globalizacije sicer vsi pričakujejo hitre rezultate, kar pa je na področju manjšin nerealno. Tu se cilji dose- gajo na dolgi rok. Tak primer je slovenska skupnost, ki deluje postopno, kontinuirano, vztrajno. Poglejte: najprej je bilo treba Svet postaviti na noge, nato smo se lotili reševa- nja nekaterih žgočih vprašanj, ob tem smo pripravili in uresničili številne programe. Različne prireditve žanjejo pohvale doma in po svetu. Nekatere to preseneča, nam pa je v ponos.

(DŠ)

JOSIP RIJAVEC SLOVENSKI TENORIST MEDNARODNEGA SLOVESA

Josip Rijavec je enakovredni član elitne četverke slovenskih tenoristov (Franc Pogačnik, Josip Gostič, Anton Dermota), ki so osvajali svetovne operne in koncertne odre. Njegova udeležnost v zgodovinskih izdajah mednarodne diskografije in v opernih priročnikih svetovnega ugleda je najboljša potrditev njegovega pomena in mesta, ki ga zavzema v operni zgodovini. V diskografski izdaji Redki posnetki odlomkov iz Mascagnijevih oper je opisan takole:

«To je prvi posnetek tega odlomka pod avtorjevo taktirko in z izrednim in z redkim sodelovanjem tenorista slovenskega porekla, ki se je pomembno uveljavil v Nemčiji. V tridesetih letih je bil izrazito aktiven v Berlinu in v Hamburgu ter v Južni Ameriki. Dobro je bil sprejet tudi v Teatru Colon».

Mednarodni sloves

– Nastopi v svetovnih glasbenih središčih in sodelovanje z najboljšimi dirigenti so oblikovali Josipa Rijavca v vrhunsko umetniško osebnost. Lep, zvonek, mehak, topel, svetel, kristalen in baržunast glas s srebrnkastimi prelivmi ter občudovanja vredna muzikalnost in veliko pevsko znanje so bili trdna podlaga za vzorno fraziranje in za umetniško interpretacijo. Odrski nastop v zrelih letih kariere je izkazoval umetnika, ki se giblje na velikih odrih. Izvrstna šola belkanta ga je pripravila za idealnega oblikovalca pevsko najzahtevnejših likov.

Mogel je izpeljati mehko kantileno Donizettijevih likov, ekspresivni Verdijev belkanto, Massenetov lirizem, vratolomno pevsko zahtevnost Raou-

la v Meyerbeerovih Hugenotih in doseči močne dramske poudarke pri Bizetovem Don Joséju in pri Mascagnijevem Turidduju. Pietro Mascagni ga je cenil kot vrhunskega Turidduja in je prav z njim leta 1933 posnel Siculo iz Cavallerie rusticane. Občinstvo ga je oboževalo. Dovolj je bilo objaviti, da gostuje Josip Rijavec, in gledališče je bilo razprodano. Kritika ga je izredno cenila.

Rijavec je na mnogih opernih in koncertnih turnejah obiskal skoraj vse evropske in tudi nekatere ameriške države. Bil je prvi pevec takratne Jugoslavije, ki je gostoval v Sovjetski zvezi. Dirigirali so mu najboljši dirigenti tistega časa: od Ericha Kleiberja in Vaclava Talicha do Bruna Walterja in Victorja de Sabate. Bil je eden redkih pevcev, ki so svoj mednarodni ugled izrabili tudi za propagando hrvaške in slovenske glasbe. Tako

je leta 1938 posredoval Gotovčevega Era z onega sveta v Karlsruhe, od tam pa je Ero ubral svojo pot na tuje odre. Slovenske in hrvaške avtorje je izvajal na številnih koncertih v inozemstvu. Mednarodno kariero je ostvaril kot José Riavez. Njegov specifično lepi glas je bil zelo fonogeničen, zato je za tiste čase veliko snemal, to pa je trajni dokument njegove umetnosti.

Začetki

– Josip Rijavec se je rodil 10. februarja leta 1890 v Gradiški (Gradišca) ob Soči, očetu Antonu in materi Tereziji Božič. Njegov oče je bil jetniški paznik. Osnovno šolo je obiskoval najprej v Črničah na Vipavskem, nato pa v Gorici. Tam je končal tudi klasično gimnazijo. Že zgodaj je pokazal izrazito glasbeno nadarjenost in se je glasbeno izobraževal v šoli Glasbene matice v Gorici. Po opravljeni veliki maturi leta 1909 je nadaljeval z glasbenim študijem v Ljubljani (Glasbena matica). Petja se je učil pri Mateju Hubadu, teorijo pa pri Antonu Lajovicu. Leta 1911 se je vpisal na pravno fakulteto na Dunaju, sočasno pa je študiral na Konservatoriju petje, harmonijo in kontrapunkt. Obe visoki šoli je končal leta 1914 in postal učitelj petja in nauka o harmoniji na šoli Glasbene matice v Ljubljani. Matej

5. oktobra leta 2006 so v dvorani ljubljanske Kinoteke predstavili monografijo o Josipu Rijavcu (1890–1959), ki jo je izdal Slovenski gledališki muzej (Dokumenti SGM št. 82, letnik 42, 2006). Izdajo sta omogočila Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Urad Vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu. Monografijo sta uredila mag. Francka Slivnik in Ivo Svetina. Med avtorji, ki so opisali življenje in umetniško pot Josipa Rijavca po Sloveniji in svetu, je za nas najbolj zanimivo zagrebško obdobje, ki ga je obdelala Marija Barbieri. Na predstavitvi so spregovorili dr. Ivo Svetina, mag. Francka Slivnik, Marjana Mrak, Marija Barbieri, Juan Vasle, Janez Meglič in Biserka Cvejić.

Na predstavitev je prišla tudi hčerka velikega umetnika Tatjana Rijavec – Čurčić, v spremstvu soproga iz Beograda in vnuka, ki živi v Ljubljani.

Ogledali smo si tudi videofilm Josip Rijavec – slovenski tenorist v začetku 20. stoletja, avtorja Janeza Megliča in Studia MEG.

Druženje z obujanjem spomina na Josipa Rijavca se je nadaljevalo v Megličevem studiu v prijazni vasici Spodnje Pirniče pod prelepo, v jesenske barve obarvano Šmarno goro.

Polona Jurinić

Hubad je opozoril takratnega ravnatelja zagrebške opere Srečka Albinija na nadarjenost mladega učitelja in Rijavec je prišel v Zagreb glasbeno izšolan, a brez gledališke priprave.

Iz Zagreba v svet

– Josip Rijavec je debitiral 24. maja 1916, potem ko je namesto nenadno obolelega tenorista zadnji trenutek vskočil v vlogo Pevca v Kavalirju z

Preteklost v sedanjosti

rožo Richarda Straussa. V petih letih svojega zagrebškega angažmaja je imel skupno 26 vlog in 362 nastopov! To si je kar težko zamisliti, danes pa se zdi prav neverjetno!

Prvo priznanje je mladi Rijavec dobil že 11. oktobra leta 1916, ko je pel v Kavalirju z rožo pod taktirko samega Richarda Straussa. Pozornost mednarodne javnosti je usmeril nase z nastopi na velikem gostovanju zagrebške Opere leta 1918 v Teatru Politeama Rossetti v Trstu. Odšel je na koncertno turnejo po Češkoslovaški in pel v praškem Narodnem divadlu. Takrat je odšel v beograjsko Opero in ostal v njej do konca leta 1924. Julija leta 1927 je postal stalni član berlinske Messtne opere - Städtische Oper v Charlottenburgu, deloma pa je nastopal tudi v Državni operi – Staatsoper Unter den Linden.

Posebno pozornost so pritegnila gostovanja Josipa Rijavca v Teatru del Liceo v Barceloni leta 1931 in ob tem tudi trimesečna turneja v Teatru Colon v Buenos Airesu, kjer se je vpisal v operno zgodovino kot izvajalec naslovnega lika v Oedipusu Rexu Igorja Stravinskega. V letih 1933–1935 je bil stalni član Neues Deutsches Theatra (Novega nemškega gledališča) v Pragi. Gostoval je tudi na Madžarskem, v Avstriji in na Švedskem.

Ob začetku 2. svetovne vojne se je umaknil v Zagreb, ki ga je imel za svoje stalno bivališče, in tam je ostal ves vojni čas, nastopal pa ni. Po koncu vojne je nastopal eno sezono v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. Štiri leta nenastopanja v ne več mladem življenjskem obdobju pa so pustila posledice, ter se je umaknil z odra in posvetil pevski pedagogiki. Od leta 1946 je bil izredni profesor, od leta 1953 pa redni profesor Muzičke akademije v Beogradu, kar je ostal do smrti 30. decembra leta 1959. Njegova najbolj znana učenka je velika hrvaška mezosopranistka Biserka Cvejić.

Marija Barbieri

KULTURNA DOGAJANJA

Tretji festival književnosti v živo

- Prireditev hrvaškega PEN-a in Hrvaškega društva pisateljev so 5. novembra odprli Zvonko Maković, Velimir Visković, Sibila Petlevski in Miloš Đorđević. Nastopila je tudi ameriška avtorica, generalna tajnica in podprednica mednarodnega PEN-a Joanne Leedom-Ackerman. V palači Asko je prvi dan gostoval ugledni slovenski prozaik Drago Jančar,

ki sta ga predstavila Nenad Popović in Branko Ćegec. Jančar je prišel v Zagreb iz velikega knjižnega sejma v Istanbulu, kjer je sodeloval v pogovoru o srednji Evropi. Jančarja hrvaška javnost pozna po lani objavljenem romanu Katarina, pav in jezuit, ki je bil med bralci zelo dobro sprejet.

Predin na Chanson-festu

- Zagrebško gledališče Komedija je 17. novembra gostilo 9. mednarodni festival šansonov, na katerem so nastopila stara in nova šansonjerska imena, med

njimi posebni gost Zoran Predin. Umetniški direktor festivala Zvonko Špišič je poudaril, da je zagrebška šola šansona med najbolj prepoznavnimi.

Kvartet Rucner v HGZ-ju

- V okviru ciklusa letni časi je 29. novembra na koncertu "zima" v Hrvaškem glasbene zavodu kvartet Rucner pripravil Mozartov Pruski kvartet. Kvartetu Rucner sta v Bethovnovem

sekstetu za dva roga in godalni kvartet. pridružila hornista Boštjan Lipovšek in Viktor Kričenkovi. Članica kvarteta je violinistka Sidonija Lebar, koncertna mojstrica Zagrebške filharmonije od leta 1994.

Sidonija Lebar, solistka na koncertu Zagrebške filharmonije

- 2. decembra je bil v dvorani V. Lisinski na sporedu koncert Zagrebške filharmonije posvečen

100-letnici rojstva velikega hrvaškega skladatelja Borisa Papandopula in Ivanu Brankoviću. Pod taktirko šefa dirigenta so Zagrebški filharmoniki kot osrednjo točko izvedli tudi Papandopulov koncert za violino in orkester. Solistka je bila violinistka Sidonija Lebar. Koncert je dobil zelo lepe kritike.

Slovesna predstava v čast Zrinki Kunc

- 9. decembra je bila v Hrvaškem narodnem gledališču v Zagrebu slovesna predstava ob 100. obletnici rojstva Zinke Kunc. Na sporedu je bil Verdijev Trubadur pod dirigentsko palico Larisa Voltolinija, gosta iz Ljubljane. Zrinka Kunc se je rodila v Zagrebu leta 1906, umrla pa je v New Yorku leta 1989. Bila je najsijajnejša zvezda operne scene v 20. stoletju. Petje je

študirala na Glasbeni akademiji v Zagrebu pri Mariji Kostrenčić in pod mentor-

tsvom slavne Milke Trnine, vendar mlada, nadarjena gospa Vilfan Kunc ni debitirala v Zagrebu. Milka Trnina je namreč menila, da bi morala umetnica z dramskim sopranom s koloraturami debitirati v Trubadurju, te predstave pa ni bilo na sporedu zagrebške Opere. Takratni ravnatelj Fridrik Rukavina se ni odločil, da bi predstavo obnovil zgolj zaradi ene debitantke. Zinka Kunc, odločna in pogumna, kot je bila celo življenje, je odšla v Ljubljano, kjer je 29. oktobra leta 1927 debitirala kot Leonora v Trubadurju. Uspeh je bil velik in nič več je ni moglo ustaviti na bleščeči pevski poti.

Donacija in monografija Marije Braut

- V božičnih dneh je zagrebška fotografinja slovenskega rodu, Celjanka Marija Braut Muzeju za umetnost in obrt podarila še eno serijo fotografij. Zbirka fotografij zdaj šteje že skoraj tisoč del. Avtorica je imela v tem muzeju doslej tri velike razstave (1967, 1986 in 2004). Hkrati z donacijo je bila predstavljena monografija Marija Barut, fotografije, 1967-2005. Monografija ima 260 strani, 304 črno-bele reprodukcije, spremno besedilo v hrvaščini in angleščini. Marija Braut je povedala: "Muzej za umetnost in obrt je pravo mesto za fotografije, ki jih ustvarjam vse življenje. Kamero imam vedno s seboj, vse okoli mene je moj motiv za snemanje, stalno se dogajajo nove fotografije."

Tesla v HNK-ju

- Od 8. do 13. januarja je v Hrvaškem narodnem gledališču gostovala predstava Tomaža Pandurja in Darka Lukića Tesla Electric Company. Koprodukcija brionskega Gledališča Ulysses in Pandur Theatra je bila lani premierno izvedena v Cividalu, Ljubljani, Beogradu, na Brionih. Predstava se ukvarja z genialnim izumiteljem kot vsestransko osamljenim človekom, ki je ne le predvidel ampak tudi oblikoval prihodnost, ki jo danes živimo.

Laibach v Študentskem centru

- V kinodvorani Študentskega centra je 2. februarja nastopila kulturna skupina Laibach. Zagreb je bil del Laibachove evropske turneje Volk tour. Prvi nastop je bil v belgijskem študentskem mestu Gentu, turnejo pa bodo končali decembra v Bologni. Skupino Laibach sta ustanovila Tomaž Hostnik in Miren Mohar, sinova oficirjev nekdanje JNA, v Trebnjem leta 1980. Po Hostnikovem samomoru v 21. letu življenja je

ba imena Laibach, ki je nemško ime za Ljubljano iz časa nemške okupacije. Koncert v polnem ŠC-ju se je začel veličastno, ob zvoških hrvaške himne Lijepe naše, ki pa ni uvrščena na nov album, sicer pretkan s himnami velikih držav, ki krojijo svetovno politiko.

Ljubljanski zvon in znameniti Dubrovčani

- V salonu rojstne hiše Vlaha Bukovca podružnica Matice hrvaške Dubrovnik in Občina Konavle 18. decembra predstavila knjigo Znameniti Dubrovčani v časopisu Ljubljanski zvon. O knjigi in avtorici Anamariji Paljetak sta spregovorili Ivana Burdelez in Lucija Orešić, Luko Palejtak pa je bral izbrane odlomke iz knjige. Za razpoloženje sta poskrbela kitarist Hrvoje Brčić in solist na liri Ivo Lentić. Slovenski književni časopis Ljubljanski zvon je nastal v Ljubljani leta 1881, prvi urednik je bil Fran Levstik. Ljubljanski zvon je bil osrednje literarno glasilo tega časa. Izhajal je vse do leta 1941, torej 60 let. Objavljal je zanimivosti in informacije s področja književnosti, umetnosti, literature in politike, ne le iz Slovenije ampak tudi iz cele nekdanje Jugoslavije ter tako tudi iz Dalmacije. Nekateri avtorji so se v člankih za Ljubljanski zvon ukvarjali s staro dubrovniško književnostjo in književniki. Anamarija Paljetak je za prvi del knjige prevedla članke o Ivanu Gunduliću, Mariji Konavaoki, Mati Vodopiću, Ivi Vojnoviću, o znamenitih konavljankah, o

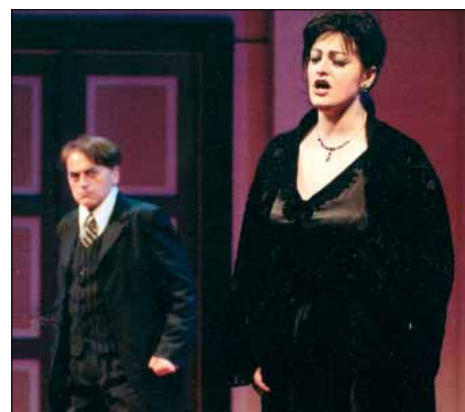
Vlahu Bukovcu, Celestinu Medoviću, Branku Muratu in Marku Rašici. V drugem delu knjige je predstavila Dramatično društvo v Idriji in Vojnovičev Ekvinokcij. Knjiga je bogato opremljena z naslovnici Ljubljanskega zvona, litografijami in portreti oseb, ki se omenjajo v knjigi, ter z reprodukcijami slik znamenitih slikarjev iz Dubrovnika. Anamarija Paljetak se je rodila v Idriji. Končala je Filozofsko fakulteto v Ljubljani. Delala je kot lektorica za slovenski jezik na Filozofski fakulteti v Zadru ter kot stalna strokovna sodelavka časopisa Dubrovnik v Dubrovniku. Znanstvene članke in prevode objavlja v številnih časopisih. Za svoje prevajalsko delo je leta 1986 dobila Župančičevo listino, prestižno priznanje, ki ga podeljuje Društvo slovenskih pisateljev v Ljubljani. Prevaja s slovenskega jezika in v slovenski jezik ter tudi z angleškega in italijanskega jezika. Je članica Društva hrvaških književnih prevajalcev in Matice hrvaške. Živi in dela v Dubrovniku.

Debut in diplomski koncert Mihaele Komočar

- 27. januarja je na premieri Verdijeve opere Ples v maskah v HNK-ju v vlogi Amelije debitirala Mihaela Komočar. Predstavo pod dirigentskim vodstvom Ive Lipanovića je publika nagradila z glasnim ploskanjem in ovacijami. Velik del navdušenja je požela "naša" Mihaela. Slišali so se komentarji, da od velike Zinke Kunc skoraj ni bilo

slišati tako lepega glasu na odru zagrebške Opere. Publika je osvojila tudi z igro in pojavo.

Mihaela Komočar je imela 1. februarja v muzeju Mimara diplomski koncert. Na sporedu so bila dela Paisiella, Bacha, Glucka, Čajkovskega, Schuberta, Straussa, Cosetta in Verdija. Posebej toplo je bilo sprejetih pet pesmi Rada Simonittija, ki jih je odpele s posebnim navdihom: Ko mislim na to, Preveč je

sreče, Po dežju, Jasnina in Šepet vetra. Po koncertu je dejala, da te pesmi poje najboljše. Iz daljšega intervjuja Mariji Barberi v Vijencu (Časopis Matice Hrvatske za književnost, umetnost in znanost, 18. januar 2007) smo izvedeli, da se je rodila leta 1979 v Novem mestu, doma pa je iz vasi Mrtvice pri Leskovcu pri Krškem. Petja se je učila v Brežicah in Ljubljani. Leta 2002 se je vpisala na Glasbeno akademijo v Zagrebu, kjer je študirala v razredu prof. Snježane Bujenović - Stanislav. Kot študentka je osvojila drugo nagrado na Mednarodnem pevskem tekmovanju Belvedere na Dunaju. Med študijem je v HNK-ju pela sopranski del v Wagnerjevi Pesmi Matil-

vokalist postal Milan Fras. Skupina je imela probleme zaradi svojih idej, nacističnega imidža in uporabe simbolov nacionalsocializma. V nekdanji Jugoslaviji so jim marsikje prepovedovali nastope, prepovedana je bila tudi javna upora-

di Wesendock in Beethovnovi Deveti simfoniji, nastopila pa je tudi kot Mati v Ravelovem delu *Otrok in čarovnja*. Zdaj deluje v Marseillu v okviru CINPAL-a. Francoski kritiki njen glas opisujejo kot razkošni sopran, z nenavadno lepoto timbra in vznemirljivo iskrenostjo. Po poletju jo čakajo oratorij armenskega skladatelja Gabriza Aprikiana "Naissance de David de Sassour" ter vlogi Madame Lidoine v Paulencovem Pogovoru Karmeličanke in Helmwige v Wagnerjevi Walküri. Naredila je avdicijo za Brünnhildo v Ringu v Bayreuthu, a je ugotovila, da ta vloga ni zanjo in jo je zato zavrnila. Na koncu intervjuja je rekla, da bo po debutu in diplomskem koncertu odšla domov, k družini, na katero je zelo navezana, potem pa bo šla zopet na pot. Verjame, da je vsakemu njegova pot začrtana. Sebi pa ponavlja: Bodi svoja in prišel bo tvoj čas! Upamo, da jo bomo še slišali in videli v Zagrebu.

Gostovanja, predavanja

- 5. decembra je v Verdijevem *Trubadurju* kot gost v vlogi Manrica nastopil Janez Lotrič. Lotrič je letos debitiral v *Metropolitani* v opereti *Netopir*. 6. decembra je v isti vlogi in operi nastopil Branko Robinšak, v vlogi grofa Lune pa Jure Košar. 7. decembra je ob robu osijeških književnih dnevov Branko Hećimović predaval o Hinku Nučiću v Sloveniji in na Hrvaškem.

Znanstveno srečanje so pripravili HNK Osijek, Filozofska fakulteta Osijek in Zavod za hrvaško književnost, gledališče in glasbo HAZU.

7. februarja so v knjigarni Profil Megastore v Zagrebu potekali 3. dnevi multimedije. Svečana otvoritev je pripadla Zoranu Predinu. Zapel je svoje uspešnice in predstavil nov album v izdaji *Dallas recordsa*, na katerem ugledni hrvaški glasbeniki pojejo njegove pesmi v hrvaščini in v prevodu Arsena Dedića.

Gostovanje gledališča iz Ljubljane - 27. februarja je v Zagrebškem gledališču mladih v okviru ciklusa *Evropsko gledališče* gostovalo Slovensko mladinsko gledališče iz Ljubljane s predstavo *Ena in druga* v režiji Ivica Buljana. Drama nemškega dramatika Bothe Straussa govori o dveh ženah, ki ljubita istega moškega, s katerim imata otroka. Predstava je prejela štiri nagrade Boršnikovega srečanja: nagrado za največji estetski preboj je prejel režiser Ivica Buljan, igralsko nagrado sta prejeli Marinka Štern in Janja Majzelj, nagrado za glasbo pa Mitja Vrhovnik Smrekar. Gostičevi dnevi - Tradicionalni Gostičevi dnevi so se začeli 28. februarja s predstavo *Ples v maskah* G. Verdija v Operi HNK-ja Zagreb. O dogodku bomo obširno poročali v naslednji številki Novega odmeva.

Kulturna dogajanja spremljala

Polona Jurinić

JOSIP ŠUTEJ

(Vinica pri Črnomlju, 21.XI.1920 - Zagreb, 3.XI.2006)

Josip Šutej je bio još jedan Slovenac koji je odabrao Hrvatsku za svoj drugi dom. Pjevanjem se počeo baviti u gimnaziji u Novome mestu i nastavio u Ljubljani, a kako je želio studirati agronomiju, a toga studija u Ljubljani nije bilo, došao je 1943. u Zagreb. Tu ga je čula glasovita mezzosopranistica Ančica Mitrović i usmjerila ga u pjevačku karijeru. Debitirao je 1944. u Osijeku u opereti *Zemlja smiješka* Franza Lehára. U Operi HNK-a u Zagrebu prvi je put nastupio 1946. u maloj ulozi u D'Albertovoj operi *U dolini*, zatim je pjevao *Janka* u *Prodanoj nevjesti* i odmah je angažiran. Uskoro je bio Rodolfo u Puccinijevoj *La Boheme*, Pinkerton u *Madame Butterfly*, Vojvoda u *Rigolettu* i krajem 1948. Mića u *Eri* s onoga svijeta. Nastavio je tradiciju slovenskih tenora tumača te iznimno složene uloge - Marija Šimenca, Josipa Gostića i Ivana Francla. Njegov lijep glas, pjevačka sigurnost, velika muzikalnost i smisao za scensko oblikovanje lika došli su u njoj do potpunog izražaja. Era je pjevao više od tristo puta, na svim pozornicama bivše države, često u premijernim postavama, i na inozemnim gostovanjima jugoslavenskih opernih ansambala, u Moskvi, Klagenfurtu, Plovdivu, Trstu, Berlinu.

U sezoni 1950./51. zbog izvrsnih je uvjeta otišao u Operu Narodnoga kazališta Ivan Zajc u Rijeci i razvio se u prvoga tenora nositelja repertoara, interpretirajući Cavaradossija u Tosci, Verdijevih Riccarda u *Krabuljnome plesu* i Manrica u *Trubaduru*, Turiddu u *Cavalleriji rusticani*, Don Joséa u *Carmen*, Massenetova Werthera, Juranića u *Nikoli Šubiću Zrinjskom* i niza drugih.

Šutejevo riječko razdoblje bilo je umjetnički iznimno plodno, a u obiteljskom životu izuzetno važno. Tu su mu se rodili sin, naš u svijetu cijenjeni dirigent Vjekoslav Šutej i kći Ana Maria Fabris, ranije poznata dramska umjetnica. U ponovni stalni angažman u Operi grada koji je smatrao najviše svojim - Zagreba - vratio se u sezoni 1958./59. i ostao do odlaska u mirovinu 1981. godine. Josip Šutej bio je jedan od onih savjesnih i pouzdanih pjevača na kojima operne kuće temelje repertoar i s kojima osiguravaju uspješno djelovanje. Do kraja života vedra duha, pun životne radosti i skrbi za bližnje, umro je poštovan, cijenjen i voljen. Na pogrebu na Mirogoju još jedan slovensko-hrvatski tenor Janez Lotrič pjevao mu je pjesmu *En starček*.

Marija Barbieri

INTERLIBER 2006: SLOVENIJA PREDSTAVILA SVOJE LAUREATE

Od 7. do 11. novembra je na Zagrebškem velesajmu potekal tradicionalni knjižni sejem Interliber. Tokrat je Slovenija nastopila kot država partnerica, za kar gre zasluga priznanemu slovenskemu pisatelju in dramatikumu Evaldu Flisarju. Skupni slovenski nastop je pripravil KUD Sodobnost International, v okviru katerega deluje Flisar. Program je zmagal na natečaju kulturnega ministrstva. Skupni slovenski nastop je spremljal bogat katalog v hrvaščini, ki sta ga izdala Ministrstvo za kulturo in Sodobnost in ga je mogoče prelistati v Slovenskem domu. Na sejmu se je predstavilo 35 avtorjev. Na stojnici v šestem paviljonu so bili razstavljeni slovenski leposlovni in strokovni naslovi zadnjih dveh let. Program pa je potekal na glavnem odru.

Na slovesni otvoritvi sejma 7.

novembra je spregovoril slovenski kulturni minister dr. Vasko Simoniti. Istega dne so v Muzeju za umetnost in obrt odprli razstavo Alana Hranitelja, rojenega leta 1968 v Zagrebu, ki v Ljubljani deluje že 20 let. Hranitelj oblikuje obleke in dodatke. Je tudi avtor gledaliških, opernih in filmskih kostumov ter maske. Na ogled je bilo 86 kostimov in klobukov. Razstavo je spremljal bogat slovensko-angleški katalog, ki na 400 straneh s 300 barvnimi fotografijami predstavlja njegov opus iz obdobja 1986-2006. Katalog je izdal Mednarodni grafični likovni center. Slovensko veleposlanstvo je ob tem pripravilo sprejem za goste iz sveta kulture in politike.

8. novembra opoldne so na sejm svoje pesmi v slovenščini brali Maja Vidmar, Uroš Zupan, Milan Jesih, Gregor Podlogar in Barbara Korun, popoldne pa so nastopili pesniki Milan Dekleva, Brane Mozetič, Lucija Stupica in Ivo Svetina ter pisatelj Andrej Blatnik. Po obeh bralnih dogodkih je nastopila skupina Orlek iz Zagorja ob Savi. Avtorje je predstavil Ilica Kunej, ki je tudi bral njihova dela v hrvaškem prevodu.

Tudi 9. novembra je opoldansko in popoldansko predstavitev vodil Ilica Kunej. Na predstavitvi slovenskih književnih časopisov je o Novi reviji

spregovoril Niko Grafenauer, o Sodobnosti Evald Flisar, o Literaturi Urban Vovk, o Dialogih Emica Antončič, o Apokalipsi (Revija v reviji) Primož Repar in Stanislava Chrobakova, o Poetikonu pa Ivan Dobnik. Popoldne so svojo poezijo brali Niko Grafenauer, Josip Osp, Milan Vincetič, Meta Kušar in Iztok Osojnik.

Ta dan sta zaznamovala še dva dogodka: predstavitev knjižne uspešnice Vladimirja Bartola Alamut, ki je prevedena v 19 jezikov in objavljena v 33 izdajah, in predstavitev hrvaškega prevoda slovenskega knjižnega hita Misli o življenju in zavedanju (Misli o životu i osvješćivanju) dr. Janeza Drnovška, predsednika Republike Slovenije. Na predstavitvi je bil tudi avtor, ki je kupcem podpisoval svojo knjigo. V Sloveniji so v samo dveh tednih prodali 8 tisoč izvodov te knjige, ki predstavlja Drnovškovo razmišljanje o življenju, duhu in telesu, o naravi in zaščiti planeta Zemlje pred propadom. Delo je prevedeno že v 8 jezikov; v hrvaščino jo je prevedla naše znanke Sabina Koželj. Knjigo je izdala založniška hiša Dvostruka duga iz Čakovca.

10. novembra opoldne so na velikem odru nastopili slovenski mladinski avtorji. Odlomke iz svojih del so brali Janja Vidmar, Primož Suhadolčan in Slavko Pregl, svoje pesmi pa sta recitirala Andrej Rozman - Roza in Barbara Gregorič Gorenc. V hrvaščini je njihova dela bral Ilica Kunej, ki je tudi povezoval prireditve. Popoldne je Ilica Kunej predstavil pisatelja Janija Virka in Marka Sošiča ter pesnika Vena Tauferja in Toneta Pavčka. Žal zaradi bolezni ni bilo Draga Jančarja.

Osrednji dogodek 11. novembra je bila javna tribuna Ali sploh še potrebujemo literaturo? Ali literatura še potrebuje kritiko? Mnenja so soočili kritiki iz Slovenije Petra Vidali, Petra Pogorevc, Urban Vovk, Gorazd Trušnovec (vsi prejemniki Stritarjeve nagrade za kritiko) in Josip Osti ter kritiki iz Hrvaške Branko Čegec, Miroslav Mičanović in Tonko Maroje-

vič. Tribuno je vodila Jagna Pogačnik, Zagrebčanka, ki od leta 2000 deluje kot samostojna književna kritičarka in prevajaka, predvsem iz slovenskega jezika. Je hči pokojnega hrvaškega akademika Jožeta Pogačnika, rojenega leta 1933 v Kovoru pri Tržiču, ki je iz slavistike diplomiral v Ljubljani, doktoriral pa v Zagrebu.

V času Interliberja so potekale številne spremljevalne prireditve.

8. novembra so v kinodvorani Grič predvajali Delo osvobaja, film režiserja in scenarista Damjana Kozoleta (1964). Njegove filme so predvajali na več kot 100 mednarodnih filmskih festivalih; zanje je prejel prek 20 nagrad in priznanj. Tudi za Delo osvobaja, ki je bil zamišljen kod TV-film, je prejel več nagrad (Sarajevo, Wiesbaden).

9. novembra je na odru Dramskega gledališča Gavella gostovalo Prešernovo gledališče iz Kranja s predstavo Nora Nora; to dramo Evalda Flisarja (1945) so razglasili za najboljšo slovensko dramo leta 2004. Evald Flisar je študiral primerjalno književnost v Ljubljani in angleški jezik v Londonu, kjer je živel in delal 17 let. Od leta 1995 do leta 2002 je bil predsednik Društva slovenskih pisateljev, od leta 1998 pa je glavni urednik najstarejšega slovenskega književnega časopisa Sodobnost. Od leta 1990 živi in dela v Ljubljani. Njegovo najbolj znano prozno delo je roman Čarovnikov vajenec. Najbolj znane so njegove drame Kaj pa Leonardo?, Jutri bo lepše, Nora Nora, Akvarij. Je

dobitnik Grumove nagrade in nagrade Prešernovega sklada. Njegova dela so prevedena v 24 jezikov, tudi v eksotične, denimo v islandski, bengalski, malajski, marati in hindi. Flisarjeve drame bodo uprizorili v Kalkuti, Ate-nah in Kairu.

Drama Nora Nora se dogaja v meščansko opremljeni dnevni sobi, v kateri dva para živita vzporedno, ne da bi vedela eden za drugega. Režijo in izbiro glasbene opreme podpisuje Dušan Mlakar. Igrajo Vesna Pernarčič-Žunič, Borut Veselko, Darja Reichman in Rok Vihar. Po izredno uspeli predstavi smo imeli čast sprejeti celotno ekipo z avtorjem na čelu v Slovenskem domu.

9. novembra je bil v Mali dvorani Koncertne dvorane Vatroslav Lisinski koncert slovenske klasične glasbe. Nastopil je godalni kvartet Feguš, ki ga sestavljajo bratje Filip - violina, Simon Peter - violina, Andrej - viola in Jernej - violončelo. Godalni kvartet deluje od leta 1992. Od leta 1994 do leta 2001 je bil njihov mentor prof. Brian Finlayson (Koroški deželni konservatorij Celovec). Oktobra leta 2001 so bili sprejeti v Scuola di Musica di Fiesole (Firence), kjer so študirali v razredu prof. dr. Milana Škampe, od leta 2002 pa v razredu prof. Piera Farullija (Quartetto Italiano) in Andrea Nannonija (Nuevo Quartetto). Leta 2003 so bili sprejeti na Amadeus Summer Course (London) in na Accademia musicale Chigiana (Siena).

Polona Jurinič

ŠPORTNA DOGAJANJA

Košarka

- V ljubljanskem Tivoliju so se v evroligi pomerili košarkarji Olimpije

in Cibone. Srečanje je bilo izenačeno in se je tako tudi končalo, s 83: 83. Podaljšek je bil izredno napet in razburljiv, a so se Ljubljančani bolje znašli in so na koncu zmagali z 92:88. To je bila verjetno najbolj dramatična tekma v zgodovini teh dveh klubov.

Smučanje

- V Alta Badiji v Švici je potekal slalomzasvetovni pokal. Odlično sta peljala Ivica Kostelić (na koncu tretji) in Bernard Vajdič (na koncu deveti z najboljšim časom druge vožnje). Tekmo je zaznamovalo veliko število odstopov.

Rokomet

- Slovenija in Hrvaška sta organizirali skupni pokal v Kopru in Pulju. V finalu sta se pomerili dve reprezentanci. Celotno tekmo v Kopru so vodili Hrvati, ki so na koncu zmagali z 32:29. To je bil pravzaprav turnir pred svetovnim prvenstvom v Nemčiji, kjer so bili Hrvati peti, Slovenci pa deseti.

Rok Jurinič

KLARA ŽEL: KJE NAM JE NASMEH

*Lepo je nasmeh dobiti
in od srca ga deliti!
Smeh je najlepše darilo,
pa tudi najboljšo zdravilo.*

*Ko je srce nasmejano
in s humorjem razigrano.
ker kdor se rad smeji,
tudi bolj dolgo živi.*

*Smeh deluje na cirkulacijo,
pa tudi na simpatijo.
Toda smeha je vse manj,
trudimo se, ali vse zaman.*

*Z nasmehom ne napredujemo,
ker solze nas premagujejo.
Svet ni več, kar je bil,
tudi zato se je smeh izgubil!*

*Popravimo ta svet
in vrnimo nasmeh.
Saj lepši bo naš svet,
na ponos nas vseh!*

ENES KIŠEVIĆ: MANJINE

*- Ti si naša zlatna manjina u tuđini,
naš izvoz – unikat. Krv naša i nada –
čestita mi predsjednik susjedne većine,
dok u lice mi se smješka manjinska mu vlada.*

*- Da, gospodine predsjedniče,
gledano u cjelini,
i prijatelji su, i ljepota,
i istina – u manjini.*

*O razumu da i ne govorim –
toji manjini većinom manjina i sudi.
Manjina je postala dobrota.
Na manjinu spali su ljudi.*

*Neka vaša visost pogleda u zvijezde.
I? Kako Vam se Vaša veličina čuti?
Jeste li i Vi tek prah od života?
il sav, u cjelini, pripadate smrti?*

MARIJAN HORN: PESEM IZGNANCEV

*Lastovke so se vrnile,
saj je tu že mesec maj,
z njim zaživel je znova,
njihov in naš rojstni kraj.*

*Prišli smo nazaj izgnanci,
ki izgnani smo bili,
v tuje kraje v širnem svetu,
ker Slovenci smo bili.*

*Smo nasilno zapustili,
njive, polja, rodni krov,
dan za dnem smo hrepeneli,
da bi prišli spet domov.*

*Zdaj smo spet v domačem kra-
ju,
srečni smo, ker smo doma,
pozabiti pa ne moremo,
nam storjenega gorja.*

Zbrali smo nekaj mnenj o Pesmi izgnancev. Predsednica Društev izgnancev Slovenije Ivica Žnidaršič pravi, da je pesem zelo lepa. "Sprejeli smo jo kot slovesno pesem izgnancev, še bolje pa bi bilo, če bi postala himna slovenskih izgnancev. Besedilo in note smo objavili v Vestniku in jih tudi posredovali predsednikom vseh 86 Krajevnih organizacij DIS."

Predsednik izgnancev v Zagrebu Alojz Kramar pa je dejal: "Pesem izvrstno opisuje vrnitev izgnancev iz obdobja 1941-45 v domovino. Takšno pesem je lahko napisal le naš Marijan Horn, ki je sam preživel strahote izganstva. Napisal jo je leta 2005, za letni zbor Krajevne organizacije in ob 60. obletnici vrnitve izgnancev na svoje domove. Nikoli ne bomo

pozabili tistega Marijanovega nastopa, ki je bil hkrati njegov zadnji, v polni dvorani Slovenskega doma. Za vedno mu bomo hvaležni. Društvo izgancev Slovenije je pesem objavilo v 66. številki svojega glasila decembra 2006; takrat tudi z notami. Pesem je bila javno izvedena v Ljubljani, na dan izgnancev, na osrednji prireditvi ob 65. obletnici izгона. Veselim se letošnjega zboru izgnancev v Slovenskem domu, ko bomo pesem slišali in izvedbi mešanega pevskega zboru, ob spremljavi Zorana Šonca, ki je pesem uglasbil."

In še misel glasbenika Zorana Šonca: "Z veseljem sem sprejel pobudo predsednika Krajevne organizacije DIS Zagreb, da uglasbim Pesem izgnancev Marijana Horna. Tako sem kot izgnanec tudi sam prispeval k dejavnostim zagrebske izgnanske organizacije. Prvi del melodije je skladal V. Zadavec iz Ljubljane, drugi del sem uglasbil jaz, in sicer tako, da je primeren za mešani pevski zbor. Cela pesem je uglasbljena v skladu s strokovnimi pravili zbornice partiture. Skladba je napisana v tričetrtinskem metričnem taktu in v največji dinamiki, od pianissima - sotto voce, do fortissima. Pesem izvaja mešani zbor, v presledkih pa ženski duet, kar je značilno za slovensko pesem. Zborovskemu petju je skladba prilagojena tako, da je aranžirana triglasno, da torej melodijo pojejo enako ženski in moški glasovi. Vodilne glasove spremljata drugi ženski glas v duetu in drugi moški glas v harmonijski podlagi. V Zagrebu smo ponosni, ker je med nami deloval pesnik Marijan Horn, ki je tudi s številnimi uglasbitvami svojih del širil materni jezik, zavest in srčno občutje do naše rojstne domovine Slovenije."

Alojz Kramar

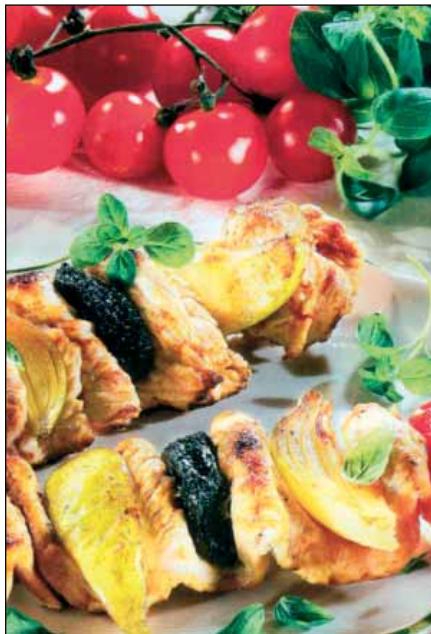
Za svakogar nekaj

ZAJTRK PO MONTIGNACOVI METODI (DRUGIČ)

Ze stari ljudski pregovor opozarja na pomembnost zajtrka, ko pravi: Zajtrkuj kot kralj.

V zadnji številki smo pojasnili pomembnost zajtrka in vitaminov za naše dobro počutje. V tej številki pa bomo predstavili nekaj koristnih predlogov o sestavi zajtrka. Za zajtrk z veliko ogljikovimi hidrati naj bi se odločali čim pogosteje, še zlasti kadar jemo doma. Glede količine ni nikakršnih omejitev, vendar naj bo sestavljen iz naslednjih vrst živil: polnozrnat kruh, žita s celim zrnjem brez sladkorja, sadna marmelada brez sladkorja. Od mlečnih izdelkov priporočamo posneto mleko, kavo brez kofeina, blagi čaj, kavne nadomestke in sojino mleko.

Ker pri drugih dveh obrokih ni dobro jesti kruha (razen izjemoma), ga je bolje jesti, kolikor ga želite, za zajtrk. Tako bo vaša prehrana uravnotežena. Torej kruh le jejte, vendar ne katerikoli. Biti mora polnozrnat; torej mora vsebovati še vse sestavine pšeničnega zrnja. Težko je najti pravi črni kruh, katerega moka je izdelana iz celega zmlatega rženega zrnja. Če pri vašem peku ne dobite pravega polnozrnatega kruha, kar ne bi bilo nič čudnega, saj je še redek, ga poiščite v kakšni boljše založeni pekarni. V obliki prepečenca ga lahko hranite nekaj mesecev. Kaj jesti s polnozrnatim kruhom? Več možnosti je, pač glede na vaš okus. Lahko nanj namažete skuto s čim manje maščobe ali marmelado brez sladkorja ali pa oboje. Dan lahko začnete tudi z žitnimi kosmiči iz polnozrnatih in naravno pridelanih žit, brez sladkorja in karamele. Žitne kosmiče in müslije lahko zmešate s pusto skuto ali z jogurtom iz posnetega mleka in celo s toplim ali hladnim mlekom (posnetim seveda). Morate

jih dolgo zvečiti, da bodo dobro prežeti s slino in tako lažje prebavljivi. Za zajtrk moramo dovolj pojesti, pa tudi veliko spiti. Ko se zbudimo, moramo organizmu vrniti čim več tekočine. Če je le mogoče, se skušajte izogniti kofeinu, ker pri nekaterih občutljivih ljudeh, ki imajo že nekoliko prizadeto slinavko, pospešuje izločanje inzulina. Res pa je, da nekateri avtorji strokovnih del menijo, da kofein zmanjšuje količino maščob. Kavo brez kofeina torej lahko pijete, vendar v razumnih količinah. Tako kavo vam priporočam tudi za zajtrk,

še bolje pa je piti mešanico kavnega nadomestka in kave brez kofeina. Če imate radi kavo z mlekom in vam ne škodi, ni nobenega razloga, da bi se ji odrekli. Čaj, četudi vsebuje kofein, lahko pijemo, pod pogojem, da ga ne pustimo predolgo v vreli vodi. Raje pijte posneto mleko, ker je neposneto za odrasle težko prebavljivo. Povrhu vsebuje preveč škodljivih nasičenih maščob.

Popolnoma jasno je, da se morate odpovedati belemu sladkorju, še posebej pri zajtrku. Toda sladkor pomeni predvsem sladek okus in prav tega bi se morali polagoma odpovedati. Da boste počasi uporabljali manj sladkorja, ga lahko nadomestite z nekaterimi umetnimi sladili.

Dan lahko začnete tudi s slanim zajtrkom, ki vsebuje meso, mesnine, jajca, sir, itd. Nekakšen angleški zajtrk, a bistvena razlika je, da so v našem primeru iz jedilnika povsem izločeni ogljikovi hidrati, tudi dobri (povsem je izločen kruh).

Še eno opozorilo: tak zajtrk vsebuje večjo količino nasičenih maščob in nikakor ni primeren za tiste, ki imajo preveč holesterola v krvi. Če se odločite za ta zajtrk, vam priporočam večerjo popolnoma brez masti.

Po Montignacovi knjigi *Jem*, torej hujšam povzela **Cveta Matko**

PREGOVORI SO ZAKLAD LJUDSKE MODROSTI

Prijatelja spoznaš v nadlogi, zlato v ognju.

Lahko je prislužil, lahko je razrušil.

Lahko se je kopati v tujem denarju!

Kar te ne grize, kar te ne je, pusti, da spraskajo drugi ljudje.

Ko mu prst pomoli, prime vso roko.

Komur bog ni sreče dal, kovač mu je ne bo skoval.

Komur sreča ubeži, ta si za njo zastonj pete brusi.

Kjer ni postave, tam ni prestopka.

Kar si izprosiš, žiher nosiš.

Kdor zamudi, naj gloda kosti.

Kjer se je bogatija prenaglo začela, tam se večine potrata delo.

Lahko je biti bogat, težko je biti srečen.

Običaji, starine, so ščit domovine.

Izbrala Cveta Matko

ZELENA POMLAD NA KROŽNIKU

Po topli zimi brez snega je sonce zopet močnejše posijalo, namesto zimske sivine so okoli nas zelena trava, modro nebo in vonjave mlade rasti. Pomlad nas kar odnese na plano. Zunaj, na svežem zraku, pa se zavemo, da se je naš trebušček čez zimo povečal, da se je naš korak upočasn timer in da nam zmanjkuje sape že ob hoji po malo večjem klančku ali nekaj stopnicah. Seveda, dolga in siva zima pusti posledice. A kaj nam je storiti? Prvi korak je že storjen, začeli smo se gibati, hoditi v naravo. In ko že ubirate pot po naravi, pojdite malo dalje, kjer je narava čista, kajti pomlad je pravi čas za ljubitelje zelenja - užitnih rastlin, ki jih ne gojimo sami. Poglejmo le najbolj znane, uporabne zgodnje pomladanske rastline:

Regrat (hr. maslačak)

Tapoljski plevel poznamo vsi, pa tudi jedli smo ga verjetno že vsi, vsaj v solati, pripravljene z oljčnim oljem ali prepraženo panceto. In kdo ne pozna zelene frtalje ali zeleni omlet? Z obuditev spomina si preberite recepte v prejšnji številki Novega odmeva. Regrat je pravi balzam za telo, saj nam pomaga pri čiščenju zimskih naplavin, vsebuje tudi veliko rudnin in vitaminov, ki jih ravno na pomlad največ potrebujemo. Narediš lahko tudi izvrstno regratovo vino ali med iz regratovih cvetov.

Kopriva

Nabiramo jo lahko celo leto, vendar je spomladanska najboljša, saj je še mlada. Nabiramo samo liste ali pa

samo vršičke. Kopriva vsebuje neverjetne količine koristnih snovi in povrhu še beljakovine, kar je pri zelenjavi prava redkost. Menda je celo koristno, če nas kopriva opeče po prstih ali nogah, zlasti pri revmi. Ko je kopriva poparjena, ne peče več. Naredimo jo v solati, kot špinačo ali zeliščne ocvrtke. Poskusite, ne bo vam žal. Z vodo, v kateri ste poparili koprive, si lahko operite lase, da bodo bolj čvrsti in sijoči.

Čemaž ali divji česen (hrv. češnjak)

Čemaž ima močnejši okus kot navadni česen, je pa vsestransko uporaben v kuhinji: dodajemo ga vsem solatam, golažem in omakam. Čemažove lističe nabiramo že v aprilu in maju. Iz njih pripravljamo dobre spomladanske solate, juhe in drugo. Čemažove

gomolje - čebulice pa nabiramo poleti in jeseni. Še en predlog: spomladi na tržnicah dobite veliko zelenjave, tudi "mešanice", kot jim pravijo Dalmatinke. V tej mešanici je zelo veliko čemaža ali divjega česna in tudi koromača, ki je ravno tako izvrsten za vse vrste solat, nadeve in omake.

Med sprehodom po naravi si naberte spomladansko solato:

20 listov divje melise, 20 listov regrata, 2 pesti motovilca, 1 pest cvetov trobentice, 1 pest cvetov divje vijolice. Vse rastline lepo očistite in operite. V večji skledi jim dodajte oljčno olje, morsko sol, jabolčni kis, lahko tudi malo pinjol, orehov, sončnic ali drugih semen, premešajte in postrezite s prepečen-

cem. Imenitna malica ali solata ob mesnem obroku!

Ivanka Nikčević

ODMEV

Novi odmev
izdaja

Kulturno-prosvetno
društvo Slovenski
dom

iz Zagreba s
pomočjo

Savjeta za
nacionalne manjine
Republike Hrvatske
in

Urada Vlade
Republike Slovenije
za Slovence v
zamejstvu in po
svetu.

Za izdajatelja:

Darko Šonc.

Uredništvo: Miroslava
Maria Bahun,
Matea Hotujac, Silvin
Jerman, Polona
Jurinić, Ivica Kunej,
Cvetka Matko, Franc
Strašek, Darko Šonc.

Pregled, priprava
in oprema besedil:
Ilinka Todorovski.

Oblikovanje in prelom:

Ljudevit Gaj.

Tisk: FS d.o.o.,
Hrvatske bratske
zajednice b.b., Zagreb.

Izhaja občasno v
slovenskem in
hrvaškem jeziku.

Naklada:

750 izvodov., Naslov
uredništva: **Kulturno-
prosvetno društvo**
Slovenski dom,
Masarykova 13/1,
10000 Zagreb;
slovenski-dom@
zg.t-com.hr,
http://slovinci.hr

TERME KRKA

Na skupni življenjski poti – vse najlepše!

Za najlepše trenutke ljubezni ...

Hoteli Otočec – ob valovih Krke, v duhu srednjega veka

- protokolame poročne storitve v gradu
- bogata kulinarčna ponudba
- sklenitev zakonske zveze na Gradu Otočec, vožnja s kočijo, fotografiranje v idiličnem grajskem ambientu
- protokol »viteške poroke« - zbor »živih fanfar« in »jeklenih mečev«, sprejem pri grofu in grofici, zdravica ...
- poročno slavlje v restavraciji Grad (do 70 oseb), grajski Lovski sobi (do 20 oseb), restavraciji Tango (do 240 oseb) ali v dvorani hotela Šport (do 150 oseb)
- možnost poročnega slavlja na prostem – pod šotori na grajski jasi
- poročna noč z zajtrkom v najlepšem grajskem apartmaju – darilo
- medeni tedni v romantičnem okolju otoškega gradu
- prenočišča (hotel Grad*****, hotel Šport****)

Informacije in rezervacije:
07 / 38 48 704

animacija.otocec@terme-krka.si

Terme Šmarješke Toplice - v objemu zelenih gozdov in zdravilne energije

- sprejem mladoporočencev in svatov na terasi ob cvetličnjaku z aperitivom
- sklenitev zakonske zveze v čudovitem parku ob hotelskem kompleksu
- bogata kulinarčna ponudba
- poročno slavlje v restavraciji Lotos (do 110 svatov)
- poročna torta iz domače slaščičarne
- možnost točenja naročnikovih vin
- pri svatbi z več kot 50 svati - darilo - nočitev za mladoporočenca
- prenočišča (hotel Vitarium****, hotel Šmarjeta****)

Informacije in rezervacije:
07 / 38 43 565

booking.smarjeske@terme-krka.si

TERME KRKA

www.terme-krka.si

